Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., četrtek, 3. oktobra (October 3), 1929. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 232

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Zaključno poglavje velikega oljnega škandala

Oljni zarotnik Blackmer kaznovan. — Pobegli kapitalist pomagal organizirati slepilno družbo. — Farsa kapitalistične etike.

Washington. — Melanholična mora biti kapitalistična justica v očeh štirih oljnih zarotnikov teapotdomske slave. Najvišje sodišče District of Columbije je obsodilo Harry L. Blackmerja na $60,000 globe, ker je ignoriral pozivnico, da bi bil pričal proti svojemu kolegu Harry Sinclairju.

Ko je odletel pokrov s teapotdomskega kotlička in je nastala eksplozija škandala, sta Blackmer in O'Neil, dva zarotnika oljne četvorice, pobegnila v Francijo, kjer sta se odpovedala vsem državljanskim pravicam svoje domovine, za katero sta gorela tekom vojne in nekaj let po vojni golega patriotizma.

Blackmer ni imel časa, da bi spravil v denar svoje posestvo Prehitela ga je vlada in imovino zasegla. O'Neil je bil bolj prebrisan in je svoje stvari izmenjal v denar, predno jo je popihal preko luže in posal "vzoren" državljan velike Francije.

Ko je teapotdomska afera prišla pred senatni odsek, so prišle na dan čudne tranšakcije potom slepilne družbe Continental Trading kompanije, ki jo je četvorica organizirala v svrho, da je pomolzla delničarje Sinclairjeve kompanije in Standard Oil družbe iz Indiane za $8,000.000.

Del te vsote je šel v republikanski in demokratski kampanjski fond. Demokraje so dobili le manjšo vsoto. Republikanci so bili bolj srečni in so od Harry Sinclairja prejeli nad $200,000. Senator Borah je skušal oprati "dobro ime" republikanske stranke in je apeliral na lojalne republikance, da prispevajo za povrnitev "izdajalskega novčiča." Lojalnih republikancev seveda ni našel, kar je postranska stvar.

Ko je prišel Sinclair pred sodišče, je bil pozvan iz Francije tudi Blackmer, da pove, kar mu je znanega o transakciji. Pozivu sodišča se seveda ni odzval radi vzroka, ki je četvorici najbolj znan. Sodišče se je radi te brezobzirnosti kajpada čutilo razžaljeno in je sedaj obsodilo Blackmerja na $60,000 kazni. Vsota bo izplačana iz zaseženega premoženja.

To je zadnje poglavje teapotdomske afere, ki bo v zgodovini korupcije zapisana z zlatimi črkami.

Harry Sinclair se nahaja v devetmesečni ječi, sicer ne radi tega, ker je bil sodeležnik stomilijondolarske korupcije (toliko je bila vredna koncesija), marveč radi tega, **ker je žalil sodišče.**

Blackmer je bil obsojen na $60,000 dolarjev globe ne radi tega, ker je bil sodeležnik velike korupcije, marveč radi tega, **ker je žalil sodišče.**

Robert M. Stewartu ni bilo treba iti ne v ječo in ne plačati globe, ker **NI ŽALIL sodišča.** Bil je sicer ob službo pri Standard Oil družbi iz Indiane, ker je bilo za Rockefellerja potrebno, da je lahko izvršil dotično "hišno čiščenje". Časopisje je sicer na dolgo in široko poročalo o "boju" med Stewartom in Rockefellerjem. To je bilo potrebno v svrho "javnega mnenja". Za to je skrbel Ivy Lee, Rockefellerjev press agent, ker ljudstvo mora tudi imeti svojo zabavo. (O korupciji bi znal stari Rockefeller jako dosti povedati.)

Dohenyju tudi ni bilo treba iti v zapor in ne plačati globe, ker se je znal pred sodiščem izborno vesti. Prejšnji notranji tajnik Fall, ki je oljnim magnatom izročil ključe do bogatih vladnih oljnih zakladov z bisago vred, tudi ni šel v zapor, **ker NI žalil sodišča.**

Nauk, ki ga pokazuje teapotdomski škandal je sledeči: Kapitalistična morala dovoljuje, da lahko ukradeš pol Združenih držav s pomočjo vladnih uradnikov — ker ti so v takih slučajih potrebni — in ne bo ti treba v zapor ali plačati kazni. (Ni pa dovoljeno ukrasti hleba kruha, ako si lačen. Za ta zločin te čaka ječa).

Pri velikih korupcijah in tatvinah se moraš paziti, da ne **žališ sodišča** v slučaju, ako si pri ropu zaloten. Ukradi pol Amerike in ne boš kaznovan; k večjemu ti vzamejo plen. Ako pa **žališ sodišče,** pojdeš v zapor ali plačaš [illegible] ali pa oboje. Krasti in goljufati — seveda na debelo — ni zločin. Žaliti sodišče je zločin. To je jedro kapitalistične etike v luči teapotdomske afere.

Senat odredil preiskavo proti vsem zakulisnikom

Lobijisti v glavnem mestu potroše letno deset milijonov dolarjev za vplivanje na kongres.

Washington, D. C. — V torek je senatna zbornica sprejela resolucijo, ki določa, da senat razširi preiskavo na delovanja vseh lobijskih organizacij v Washingtonu. To je prvi slučaj v zgodovini Amerike, da je senat storil ta kolosalen korak.

Lobijzem (lobby) ali zakulisništvo je posebna "industrija" v glavnem mestu, ki razpolaga z milijoni dolarjev kapitala. To so agenti ali organizacije agentov, ki so v službi mogočnih kapitalističnih interesov in vse mogoče propagande; njihova naloga je, da agitirajo med kongresniki in senatorji za nove zakone ali amendmente ali za pobijanje njim škodljivih zakonov ali amendmentov. Neko poročilo se glasi, da zakulisniki potroše okroglo deset milijonov dolarjev letno.

Preiskava bo nedvomno trajala cele mesece.

Še deset podjetnikov se podalo uniji

Philadelphia. — Amalgamated Clothing Workers unija zaznamuje še deset nadaljnih zmag. Koncem začnjega tedna je namreč podpisalo pogodbo deset nadaljnih tovarnarjev, devet manjših in eden večji, ker so spevideli, da bi se bilo nespametno upirati organizatoričnemu valu unije.

Istočasno je odšlo na stavko 1200 krojačev iz 60 manjših tovaren, ki zaposlujejo 2000 delavcev. Ostali se jim pridružijo v par dneh. Štiri večji tovarnarji se pa pogajajo z unijo za sklenitev pogodbe. Ti tovarnarji reprezentirajo zadnjo skupino družb, ki so izposlovale sodnijsko prepoved proti organizaciji.

Veliko nemško letalo pride v Ameriko v januarju.

Berlin, 2. okt. — Ogromno nemško letalo Dox, ki ima kabine za 130 oseb in 12 motorjev, pojde na svoj prvi polet v Ameriko v prihodnjem januarju. Letalo je hidroplan, ki se dviga v zrak in spušča doli na vodi in lahko plava dalj časa kot čoln. Včeraj je bil nov poskusni polet nad Kostanškim jezerom in Dox je dvignil v zrak 60 oseb — največ do danes, odkar je bil iznajden aeroplan.

Dušni pastir postal ropar in samomorilec.

Lemars, Iowa. — Rev. Rex Froikey, protestantski pastor v tem kraju, je imel dva poklica: včasi je pasel duše svojih ovčic in včasi je ropal banke. Oropal je najmanj dve banki in najbrž je bilo še več ropov izvršenih na njegov račun. Pred par dnevi so ga prijeli in ko je videl, da vrag jemlje šalo, je brž potegnil revolver iz žepa in si pognal kroglo v glavo.

Rajonski magnat samomorilec

Elizabethton, Tenn.—Konsul W. C. Kummer, predsednik American Bamberg & Glanzstoff Co., katera obratuje tukajšnje rajonske tovarne, je 1., oktobra izvršil samomor. Prerezal si je žile na roki in izkrvavel. Prva vest je bila, da je bil magnat umorjen, toda kasneje je mrliškoogledna porota na podlagi predloženih dejstev konstatirala, da si je Kummer sam vzel življenje v "momentu neizrečene bolečine." Pravijo, da je magnat trpel na žolčnih kamnih.

Woll-Greenova lobija agitira za visoko carino

Pobratimija med reakcionarnimi senatorji in voditelji ADF. Visoka carina je njihov cilj. Sen. Wheeler napadel Wolla.

Washington. — (F. P.) — Jako pestro sliko je nudilo zborovanje Matthew Wollove "delavske" carinske lobije, ki se je vršila pretekli teden. Radi znanih faktov, da splošna visoka carina koristi le podjetnikom, bi človek pričakoval, da bi bili ameriški delavski voditelji največji nasprotniki te vrste ropanja ljudskih žepov.

Na žalost je resnica na nasprotni strani. Povdariti je treba, da niso vsi unijski voditelji na strani velecarinarjev. Vendar pa se lahko reče, da je večina glavnih unijskih funkcionarjev na strani podjetnikov, v kolikor se tiče tega vprašanja.

To dokazuje tudi "delavska" carinska lobija, ki jo je pred meseci organiziral Matthew Woll, podpredsednik in intelektualni vodja Ameriške delavske federacije. Sedaj se ji je pridružil še William Green in pričel agitirati "za najvišjo carino, ki jo je možno doseči."

Na zborovanju Woll-Greenove skupine so bili navzoči tudi senatorji Reed, Deneen in Walsh. Vsi so se strinjali, da mora Amerika zgraditi najvišji carinski zid.

Senator Reed iz Pennsylvanije je desna roka Mellonovih interesov. Pri agitaciji za visoko carino mu pomaga kapitalist Grundy, ki je načelnik bojevite in razredno zavedne Asociacije pennsylvanskih tovarnarjev.

Senator Deneen zastopa Samuel Insulla in druge kapitaliste iz Illinoisa. Od vseh senatorjev je bil on v zadnjih par letih najaktivnejši nasprotnik predloge za ukinjenje sodnijskih prepovedi v delavskih sporih.

O senatorju Walshu iz Massachusettsa poročilo ne pove, kako stališče je zavzemal na tem zborovanju. To tudi ni tako važno, ker on je znan velecarinar in zastopnik tekstilnih baronov.

Sam Gompers bi se najbrže obrnil v grobu desetkrat, ako bi znal za to pobratimijo med Woll-Greenovo in Reed-Deneenovo skupino, ki gotovo predstavlja višek reakcionarstva v vsej zgodovini ameriškega delavskega gibanja.

Stvar je tako ogabna, da je Wollovo skupino napadel v zbornici celo senator Wheeler iz Montane, ki je bil vedno naklonjen organiziranemu delavstvu.

"Vsakemu je znano," je rekel Wheeler, "da dela Woll propagando za visoke carinarje že dolgo, dolgo časa. Po mojih mislih . . . Woll ne govori v imenu velikih plasti delavstva te dežele."

To mišljenje je izrekel še predno se je vršilo zadnje zborovanje delavskih lobijstov. Napadel je tekstilne barone, ki uživajo visoko carinsko protekcijo že nad sto let in plačujejo izredno nizke plače.

Senator Smoot, visoki duhoven sladkornih interesov, je planil na Wheelerja in mu dejal, da ameriško delavstvo, v osebi Matthew Wolla, zahteva visoko carino. Wheeler mu je odgovoril z zgoraj omenjenim citatom.

Woll-Greenova skupina vedoma obrača vodo na korito tovarnarjev, ki zahtevajo visoko carino. People's lobija je dokazala, da nima ogromna večina ameriškega delavstva ne samo nobenih koristi, marveč je najbolj prizadeta, ker mora prispevati ogromne milijone dolarjev letno visokim carinarjem.

Vsota, ki jo predvideva sedanja carinska predloga, znaša 700 milijonov dolarjev, ki jo bodo protektirani podjetniki izžemali letno iz žepov ameriškega ljudstva, ako bo sprejeta v sedanji fgrmi.

Gotovo je, da predloga ne bo še tako hitro sprejeta, ako se bodo debate vlekle po sedanjem merilu. Že nad tri tedne debatirajo o točki, ali naj ima predsednik moč, da revidira navzdol ali navzgor pristojbine posameznih komoditet. Ta točka je sicer važna, ni pa najvažnejša. Važno vprašanje je, ali naj ljudstvo prispeva težke milijone v žepe velecarinarjev. V kolikor je sedaj razvidno, imajo velecarinarji večino demokratov in republikancev na svoji strani s pomočjo "delavske" lobije.

KAPITALISTOM DIŠI VSAKA PEČENKA

Organizirali so društvo, ki bo prevzelo colninske mostove.

New York. — "Go west, my boy" je bila filozofija Amerikancev v preteklem stoletju. "Ako hočeš priti do bogastva, idi na zapad" je bil večni refren skozi dolga desetletja predkapitalistične Amerike.

Andy Mellon, naš dični zakladniški tajnik, ki si je nadel nalogo, da se prej ne umakne iz kabineta, dokler ne zniža kapitalistom dohodninskih davkov na minimum, je pred kratkim dejal da ima mlad človek danes večjo "ekonomsko priliko" postati bogat kot pa kdaj v preteklosti

Andy mora že vedeti, saj je zakladniški tajnik in celo "največji tajnik od časa Alexandra Hamiltona."

Te dni se je organizirala v New Yorku Federal Bridge kompanija, ki bo šla na zapad, jug in sever. Ako bi bil preko Atlantika kak most, bi jo mahnili tudi proti solčnemu vzhodu.

Namen te družbe je, kot poroča "Wall Street Journal", da dobi pod kontrolo privatne colninske mostove, katerih je še lepo število v Ameriki. Tudi donašajo "izredno lepe dohodke", pravi "Journal", ker so "obratovalni stroški v zvezi z dobro zgrajenim mostom izredno nizki."

"Avtomobilov bo vedno več in rabi in raba mostov bo rastla proporcionalno" komentira glasilo ameriških finančnikov. To se najbrže tudi zgodi. In ameriški velekapitalisti tudi hitro poslačejo dobro pečenko, le čudno je da jim ni v tem slučaju že prezadišala in da so tolerirali svoje manjše bratce colninskih mostov toliko časa.

Ako bi vlada gledala vsaj nekoliko za dobrobit ljudskih interesov, bi prevzela vse colninske mostove, ki skubejo ljudstvo in donašajo bogastvo privatnikom

Z ljudskim denarjem se gradijo ceste prav do mostov, mostove pa v mnogih slučajih postavijo kapitalisti, ker lahko računajo gros ali pa več za prehod. Ti mostovi so pravi anahronizem tudi na telesu kapitalizma. So pa popolnoma v skladu s Hooverjevim "robustnem individualizmom." "Pograbi colninski most in postal boš bogat", je nova parola ameriškega kapitalizma.

Kaj je znanost vse dosegla

Chicago. — Dr. Wilhelm Pauck, profesor cerkvene zgodovine v teološkem seminariju čikaške univerze, je v torek predaval sto novim bogoslovcem o veliki škodi, katero je veda naredila bibliji. Rekel je med drugim: "Veda je uničila geocentrizem starega testamenta; veda je izpodkopala temelj biblijskemu antropocentrizmu in veda je zavrgla doktrino izvirnega greha." Dijaki so strmeli in se vpraševali kaj je sploh še ostalo od starih cerkvenih doktrin, da ni še porušeno.

Obravnava proti gastonijskim komunistom

Drugi dan je bilo sprejetih pet porotnikov.

Charlotte, N. C. — Drugi dan procesa proti sedmim voditeljem stavke v Gastoniji, ki so obtoženi uboja policijskega načelnika Aderholta, je potekel ned izbiranjem porotnikov. Izmed sto izžrebancev za porotno službo je bilo izbranih samo pet: vse ostale je zavrgla država ali zagovorništvo. Od petorice porotnikov sta dva delavca, dva farmarja in eden trgovec v potoju, o katerem pravijo, da je vreden milijon dolarjev.

Očividno je, da se možje boje porotne službe v tem slučaju. Ogromna večina izžrebancev se je izgovarjala in izvijala na vse načine, da uidejo službi. Skoro vsak je rekel, da je že "uverjen o krivdi" obtožencev. To je najožja pot, da ubežiš porotni službi. Mnogi so naglašali vero, da namreč verujejo v Boga in vsled tega imajo predsodke napram "bogotajnim boljševikom."

Mlademu Teddyju ne obetajo dobrega.

Washington. — Mladi Teddy Roosevelt ne bo imel postlano z rožami, ko nastopi svojo governersko službo na Portoriki. Glavno vprašanje te borne dežele je ubožnost otoka in velikega siromaštva Portoričanov.

Načelnik Brookings Institute of Economics pravi, da je življenski standard Portoričanov nemogoče dosti zvišati, akoprav bi se izvedla kompletna socializacija zemlje in industrij, ker je dežela sama na sebi prerevna.

Roosevelt nima za probleme Portorika nobenih načrtov, ker nima zmožnosti, da bi se poglobil v nje ali jih pa reševal. Mnenje gotovih krogov v Washingtonu je, da jo zna Teddy nazaj pripihati.

Tajnik Panameriške federacije Iglesias, portoriški delavski voditelj, deluje na tem, da se skliče v Washingtonu splošna konferenca Amerikancev, ki naj stori pritisk na kongres, da se zavzame za ekonomski položaj Portorika.

Nemčija dobila 130 novih milijonarjev.

Berlin, 2. okt. — Statistični biro poroča, da je Nemčija zadnje čase obogatila za 130 novih milijonarjev. Vseh milijonarjev v Nemčiji je danes 2465, ki so vplačali 5,580,154,000 mark davka od dohodkov svojega kapitala. Novih 130 milijonarjev poseduje 442 milijonov mark premoženja.

Ford pripravlja nov model.

New York. — Finančni krogi v Wall Streetu so izvedeli iz Detroita, da Fordova kompanija opusti proizvajanje sedanjega modela in začne kmalu izdelovati nov model avtomobila. Iz tega vzroka Ford odslavlja delavce in prihodnjih trideset dni se produkcija zniža na ničlo, dokler ne pride v tek produkcija novega modela.

Kontrast med industrijsko in mestno vlado

Magnat Insull bo razdelil 160 milijonov 'bonusa', dočim je Chicago bankrotno in ne more plačati svojih delavcev.

Chicago. — Samuel Insull je največji magnat javnih naprav v Ameriki. V svoji politični moči prekaša celo velebankirja Morgana, ki se je zadnje čase tudi vrgel na bogati pašnik javnonapravnih industrij.

Potom svojih štirih korporacij: Middle West Utilities, Commonwealth Edison, Public Service of Illinois in People Gas Light & Power kompanijo — zalaga mesto Chicago s plinom in elektriko — samega sebe, svojdelničarje in političarje pa z "mazumo".

Insull kontrolira tudi čikaško poulične in nadulične železnice zaeno z mestno vlado vred.

Prejšnji teden je mestna vlada naznanila, da je v mestni blagajni velik deficit. Primanjkljaj znaša 19 milijonov dolarjev. Prvi, ki so občutili luknjo v mestni blagajni, so bili delavci in uslužbenci v mestni dvorani, ki so dobili mesto plačila naznanilo, da bodo mogli nekaj tednov počakati.

Obenem so odgovorni mestni uradniki naznanili, da bo odpuščenih okrog dvatisoč delavcev v svrho "ekonomiziranja". To se bo zgodilo v okrajnem uradu, kjer je primanjkljaj največji.

Samuel Insull, ki skrbi, da je demokratska in republikanska mašina dobro namazana, računa velike cene za plin in elektriko Zakaj bi tega ne storil, mar ne porebuje denarja za svoje vsestranske potrebe? In ljudstvo se njegovi trgovini — politični in drugačni — tudi ne upira.

Ker računa visoke cene, dela velike profite. In ker dela velike profite, plačuje visoke dividende sebi in svojim delničarjem. Plačuje direktne in indirektne dividende.

Middle West Utilities kompanija bo izplačala svojim delničarjem 93 milijonov dolarjev dividend indirektnim potom; Commonwealth Edison bo podelila 36 milijonov dolarjev bonusa; Public Service bo dodala 20 milijonov in Peoples Gas kompanija bo poklonila 13 milijonov.

Skupaj 160 milijonov dolarjev "bonusa" v znamenju izrednega znižanja cen delnicam, do katerih imajo izključno pravico le delničarji. Ta čedna vsota bo prišla v žepe Insullove skupine, za katero ne bo treba ne orati in ne sejati. Taka je prosperiteta, ki jo nudi kapitalistični sistem tistim, ki imajo dosti.

Sammy Insull je potrošil $125,000 za izvolitev nekega kandidata v senat Združenih držav. To vsoto je izročil predsedniku državne komisije, katere naloga je regulirati cene plinu in elektriki. Kako jih regulira, ve najbolje Insull, ki se proti njenim odlokom prav nič ne pritožuje.

Lansko leto je tudi poskrbel, da so davčni cenilci "pravilno" ocenili njegova industrijska posestva v okraju Cook. Radi te "pravilne" ocenitve so mu oblasti znatno znižale davke. Rezultat tega so večje dividende za Insullovo družino, nižji dohodki za mestno in okrajno blagajno, tolažilne besede mestnim uposlencem na plačilni dan in odpuščanje delavcev v svrho "ekonomiziranja".

To je biser kapitalistične politične ekonomije. Na ta način vladamo v Chicagu — in v mnogih drugih mestih — in še ponosni smo na naš džunglerski amerikanizem.

Kapitalist utonil.

Philadelphia, Pa. — Thomas E. Mitten, milijonar in predsednik cestnoželezniške družbe v Philadelphiji in bivši predsednik enake družbe v Chicagu, je te dni utonil v jezeru, ko je ribaril za kratek čas.

Sporazum med Anglijo in Sovjetsko Rusijo

Obe vladi se bosta pogajali glede dolgov.

London, 2. okt. — Zunanji minister Henderson je naznanil, da sta se angleška delavska in ruska sovjetska vlada sporazuneli glede obnove diplomatičnih in trgovskih stikov ter glede procedure pogajanja radi mnogih spornih točk. Obe vladi takoj pošljeta poslanika v Moskvo in London in domenili sta se tudi glede omejitve komunistične propagande. Sovjetska vlada obeta, da se ruski agitatorji umaknejo iz Indije, ne more pa biti odgovorna za gibanje indijskih in angleških komunistov.

Druge sporne točke, ki se imajo rešiti, so caristični dolgovi in odškodnina za zaplenjena britska imetja v Rusiji na ruski strani ter odškodnina, izvirajoča iz angleške intervencije v Rusiji, na angleški strani. Ko bo pogodba glede vseh točk sestavljena in podpisana, bo predložena parlamentu v potrditev.

Konservativni listi v Angliji ljuto napadajo ta korak delavske vlade, liberalni listi pa molče.

Fašisti in Američani v krvavem spopadu

London, 2. okt. — Z italijanske meje prihaja vest, da so se te dni spopadli ameriški mornarji s fašisti v Genovi in eden fašist je bil ubit ter več Američanov ranjenih. Mornarji so prišli v Genovo s parnikom "President Von Boret" in spor je nastal, ko so hoteli fašistični miličarji preiskati parnik, češ, da se je na parniku skrilo več antifašistov, ki hočejo pobegniti iz Italije. Američani so se uprli preiskavi in sedaj je navalilo okrog sto fašistov na ladjo. Ameriški mornarji so streljali na napadalce in ti so odgovorili s streli. Kako se je končno zadeva rešila, ni znano.

Vzhodna Indija odpravi suženjstvo?

Amsterdam, Holandska. — Druga internacionala strokovnih unij je dobila poročilo iz Vzhodne Indije, da bo parlamentu predložena predloga za odpravo prisilnega dela, ki je jako razpaseno. Prisilno delo je le druga forma sužnosti. Ta ogabni sistem je bil razgaljen preteklo poletje na zborovanju delavskega urada Lige narodov v Ženevi. To je tudi največ odgovorno, da bo storjen resen korak v Vzhodni Indiji (Dutch Indies) za ukinjenje tega staroveškega tiranstva.

Katoliški strahovi v Nemčiji.

Berlin, 2. okt. — V berlinskem predmestju Charlottenbergu strašijo "duhovi z drugega sveta," ki so tako razboriti, da mečejo mizo po sobi, zvonijo z zvonci in premikajo posteljo z najstletno bolno deklico vred. Tako poroča rimsko-katoliški duhoven, ki ima štiri zdravnike na svoji strani. Posebna zdravniška komisija je uvedla preiskavo, da stopi na prste premetenim "duhovom," ki znajo potegniti duhovna in štiri zdravnike.

Mednarodna konvencija mornarjev.

Ženeva, Švica. — Dne 10. okt. se otvori pod pokroviteljstvom delavskega urada Lige narodov mednarodno zborovanje za varstvo in protekcijo mornarjev. Konvencija bi se imela vršiti pred enim letom. Ker pa plovbni interesi ne pričakujejo dobrih rezultatov, se proti nji borijo na vse kriplje. Zborovanje izdela program v interesu mornarjev, ki ga bodo skušali vzakoniti v posameznih mornariških državah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 31-29), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovno je prosimo, da se vam list ne ustavi.

Unija Evrope—evropska stvar

V Briandovem načrtu Panevrope pred Ligo narodov je komaj senca kakega združenja evropskih dežel. Vse skupaj je nekak skelet carinske unije in nekaterih drugih gospodarskih izenačenj. Optimist bi lahko rekel: Vsak začetek je dober, samo da je začetek. Takih optimistov je dosti. V vsaki drobtini vidijo pogačo, v vsakem kamenčku palačo.

Na drugi strani je dosti pesimistov, katerim je zoperna vsaka misel o združenju Evrope. Med temi prednjačijo fašisti vseh dežel. (Fašisti neitalijanskih krajev se drže starega imena nacionalisti). Nasprotni so tudi ruski boljševiki in komunisti sploh, ki vidijo v vsakem paktiranju vlad — in v mnogih slučajih po pravici — zaroto proti Rusiji; boljševiki imajo lasten načrt združitve vseh narodov v svetovni sovjetski uniji.

Človek se zabava, ko čita ugovore pesimistov, ki so narodno pobarvani. Koliko je vseh teh zaprek! Bože dragi, nikdar ne bo to mogoče! Evropski narodi so kakor kozji rogovi v torbi; na politično unijo še misliti ni; jezikovne razlike so nepremostljive, kajti noben narod se jezikovno ne umakne drugemu; narodi so preveč navezani na svoj dom in na svoje zgodovinske tradicije, da bi se pustili pretaliti, itd., itd.

O "zgodovinskih tradicijah" in "zgodovinskih pravicah" govore predvsem fašisti in njim sorodni bolniki v drugih deželah. Če je v teh "pravicah" kaj pravice, tedaj ima Mussolini pravico priklopiti vso južno in južnozapadno Evropo Italiji. Kaj pa je z zgodovinskimi pravicami ameriških Indijancev?

Jezikovne razlike so rezultat evolucije. Nikjer ni zapisano, da razlike ostanejo večno zato, ker so bile v preteklosti in ker so še danes. Nasilno izenačenje teh razlik bi ne bilo pravično, lahko pa se dajo pogoji normalnemu razvoju v smer pravične ureditve jezikovnega vprašanja. Vsak narod mora nekaj žrtvovati v prid skupnemu ekonomskemu in socialnemu napredku. Eden uradni in občevalni jezik za vso Evropo mora priti, ako se hoče Evropa dvigniti ekonomsko na stopnjo Amerike. To je eden glavnih pogojev napredka.

Amerika ni še noben raj, vendar pa ima danes najvišji življenski standard na svetu. Amerika je mešanica vseh narodov in vseh plemen na svetu. V Chicagu živi več Italijanov kot v Trstu in več Slovencev kot jih ima vsa Belokrajina. Ali se Slovenci in Italijani v Chicagu prepiramo zaradi jezika kakor se prepirajo v Primorju? Niti najmanj. Kadar se srečata italijanski in slovenski delavec, se pomenita v angleškem jeziku in sta lahko dobra prijatelja, prvi kakor drugi pa čisto nič ne ovirata drug drugega v izdajanju italijanskih in slovenskih časopisov in v domačem kulturnem življenju sploh. To je samo ena primera, da Amerika zelo dobro izhaja brez jezikovnega problema, ko je enkrat sprejela en sam uradni in občevalni jezik.

Poznamo ugovor, da je med razvojema Amerike in Evrope velika razlika. Je vse res— toda ali dejstvo, da bi evropski narodi kar en masse najrajši zbežali v Ameriko, nič ne pomeni? Ali ne pomeni, da je v Evropi nekaj narobe? Kaj naj pomeni fakt, da bi mnoge posamezne dežele v Evropi rade posnemale Ameriko pa ne morejo uspeti, ker nimajo modernih sredstev?

Evropa ne more ostati to, kar je danes in se normalno razvijati v moderni industrijski dobi. Danes so druge razmere, ki ne poznajo političnih, narodnih in verskih mej. Kdor se upira tem razmeram, se obsoja v materialno propast. Nove razmere zahtevajo mednarodne organizacije vseh ljudi za masno proizvajanje modernih potrebščin. Včasi so bili poljedelsko najbolje razviti narodi na višku takratne civilizacije, danes so dežele pretežno poljedelskega značaja bankrotne in v ozadju. Dežele, ki so najboljše organizirane industrijsko, so na višku.

Ako se hoče Evropa dvigniti na ameriški standard produkcije, se mora organizirati in postati gospodarska, politična in socialna enota. Ako noče sama tega storiti — jo organizirajo drugi izven Evrope.

V Nemčiji je danes 2465 milijonarjev. Koga so zavezniki premagali v zadnji svetovni vojni?

Glasovi iz naselbin

Društvene aktivnosti.

St. Marys, Pa.— Piknik, katerega je priredilo društvo št. 581 SNPJ dne 1. sept., se je dobro obnesel. Društvena blagajna se je pomnožila za stotak, zakar gre hvala v prvi vrsti članom in članicam, ki so požrtvovalno delali in stregli občinstvu, kakor tudi vsem, ki so posetili naš piknik. Tudi prvi piknik našega društva, ki se je vršil v juliju, je dobro izpadel. Društvo je takrat napravilo $130 čistega dobička, kar je precej velika vsota za tako majhno naselbino, kot je naša. Uspeh bi bil morda še boljši, ako bi se vsi člani zavedali dolžnosti napram društvu in ako bi bilo med nami več sodelovanja. Nekateri člani so taki, da ovirajo delo pri prireditvah, mesto da bi pomagali.

Na društveni seji je bilo sklenjeno, da vsak član, ki se ne udeleži piknika, mora plačati en dolar v društveno blagajno. Od tega sklepa so bili izvzeti samo bolniki. Radi tega so se nekateri člani jezili in trdili, da se jim krivica godi, češ, kdo je dal uradnikom pravico do takega postopanja. Nekdo se je celo izrazil, da članu, ki živi šest milj od društvenega sedeža, ni potrebno pohajati prireditev niti prispevati dolarja. Ako bi se delilo iz društvene blagajne, bi tega najbrž ne rekel. Neki drugi član se je pismeno obrnil na gl. urad za informacije glede prispevka društvu, pa je od tam prejel pravi odgovor, zakar gre hvala gl. uradnikom.

Naše društvo je staro dobra tri leta. V tem času je precej napredovalo v članstvu in finančno. Članov ima nad petdeset v obeh oddelkih in nad $400 v blagajni. Leta 1928 nismo imeli nobene prireditve in ne naklad, izvzemši pri ustanovitvi društva je 15 novopristoplih članov prispevalo po 5c vsak za poštnino. Zato, bratje in sestre, mislim, da se ne godi krivica nobenemu, kateri je plačal $1 v društveno blagajno, ako ni prišel na prireditev. Tisti, ki stanujemo v bližini društvenega sedeža, delamo in agitiramo v korist organizacije in zraven še svoj denar trošimo. Naši društveni uradniki so dosedaj delali brezplačno. Prvi tajnik društva je celo dajal prostor za seje brezplačno in opravljal društveno delo zastonj. Drugi tajnik je računal za prostor za seje $2.50 in za svoje delo je prejemal 5c od člana na mesec. Člani, ki ne pridejo nikoli na sejo, niso bili s tem zadovoljni in so godrnjali. Članom, ki so oddaljeni od sedeža društva, bi svetoval, da pridejo vsaj dvakrat na leto na sejo, da bi tam slišali o društvenem delovanju in dali svoja priporočila. Društvo vedno potrebuje denar, ker je treba plačati najemnino za dvorano, delo tajnika in predsednika. Ako bi nam tajnik odpovedal svoje prostore za zborovanje, bi si morali nabaviti mizo in stole ter drugo opravo, ker sedaj nimamo drugega kot društvene knjige in pečat. Potrebno bi tudi bilo, nabaviti si zastavo, kar vse stane denar. Vse to bomo pa lahko dosegli, ako bomo delali skupno v korist društva in članstva.

Na društvo prihajajo vedno razne prošnje od bolnih članov, ki potrebujejo podpore. Ali bi bilo lepo, ako bi pobirali prispevke od članov, ki se udeležujejo sej in so to vedno eni in isti? Društvo mora imeti denar v svoji blagajni, da lahko pomaga bolnemu bratu. Neki član se je na septemberski seji, ko se je čitala prošnja od bolnega člana, izrazil, kaj nam bo blagajna, saj jo imamo v Chicagu. Pozneje je ravno ta brat predlagal, naj se da poškodovanemu članu toliko in toliko iz društvene blagajne. Radoveden sem, kaj bi ta brat predlagal, ako bi ne imeli ničesar v blagajni. Morda bi bil rekel, da naj mu pomagajo iz čikaške blagajne.

Bratje in sestre, ki ste oddaljeni od društvenega sedeža in vam je tako hudo prispevati en dolar v društveno blagajno, svetoval bi vam, da bi se tudi vi vsaj enkrat skupaj sešli in nabrali en stotak za društveno blagajno na en ali drug način, kajti blagajna je last vseh članov. Dalje bi priporočal članom, da čitajo Prosveto, iz katere se bodo lahko poučili o vseh spremembah v jednoti, da ne bo treba tajniku pisariti za vsako malenkost in jih vedno opozarjati na spremembe. Tudi bi bilo potrebno, da bi se vsak član naročil na Prosveto, ki je najboljši list za nas slovenske delavce v Ameriki.

Član društva št. 581.

Banket SND.

Bedford, Maple Heights, Ohio. — Tukaj smo še precej zaposleni, toda ne v tovarnah, pač pa v društvenih aktivnostih. Kapitalisti že skrbe, da pri delu ne obogatimo, kajti njih naloga je, tiščati nas vedno k tlom.

Društvo št. 460 SNPJ je eno najstarejših v Maple Heightsu in menda tudi najbolj napredno. Nobeno drugo društvo še ni podpisalo deset delnic SND razen našega. Društvo raste tudi na članstvu. Prošli mesec je dobilo zopet osem novih članov, izmed teh jih je bilo pet iz Goršetove družine, iz Franetičeve družine pa trije. Pozabiti ne smem pionirja Martina Potiska, ki je dejal, da ne more nič prispevati k jubilejni kampanji, ker ima že vso družino v jednoti, zato pa daruje eno delnico SND. Vsa čast tem članom. Naše društvo ne bo pozabilo članov, ki so se izkazali s svojim delom za zveste sinove naše matere SNPJ.

Naš Slovenski narodni dom dobro napreduje in se je odločil, da priredi dne 13. oktobra banket v svojih prostorih na 80. cesti. Ta banket bo nekaj izrednega, zato pa si preskrbite vstopnico ob pravem času, da se bomo na omenjeni dan veselo zabavali. Hvala direktorju SND v Newburgu, ki je dal dvorano brezplačno na razpolago in s tem pokazal, da je pripravljen pomagati k dobri stvari ob vsaki priliki.

Tu se pripravljamo na proslavo petnajstletnice pevskega zbora "Zvon." Ta proslava bo pomembna, kajti 15 letno delo na kulturnem polju se ne sme omalovaževati. Vsa čast možem, ki so širili našo pesem tekom teh let.—**Opazovalec.**

Smrtna nesreča v rudniku.

Pittsburg, Kans. — V tukajšnji okolici je velika suša, ker nismo imeli dežja že tri mesece, in je napravila veliko škodo na polju.

Z delom se ne morem posebno pohvaliti, ker so premogorovi v poletju le malo obratovali. Zdaj je nekoliko bolje v tem oziru, kako dolgo bo pa to trajalo, ne ve nihče.

Poročati moram o nesreči, ki je zadela predsednika našega društva št. 411 SNPJ Frank Hribarja. Dne 17. sept. je bil ubit pri delu v rovu. On je že drugi član našega društva, ki je bil ubit v rovu v tem letu.

Frank Hribar je bil doma iz fare Sava pri Litiji na Dolenjskem. Pokopan je bil na pokopališču v Cherokeeju. Tukaj zapušča dva sina in hčer; njegova žena mu je umrla pred par leti.

Društvo žaluje za pokojnikom, ker je z njim izgubilo dobrega člana, ki je veliko storil v korist društva. Društvo izreka njegovi hčeri in sinom iskreno sožalje.

Martin Juznik, tajnik.

Svatbe in drugo.

Johnstown, Pa. — Dopisi iz naše naselbine se bavijo v večini z društvenimi aktivnostmi, jaz bom pa poročal o svatbah. Pred kratkim so si obljubili večno zvestobo trije slovenski pari, katerim želim veliko sreče v novem stanu. Pri tem naj omenim, da so se nekateri naši mladeniči in mladenke poročili s Poljaki. To se meni prav nič ne dopade, ker ta narod je znan kot nazadnjaški, kar imam priliko opazovati na mojem potovanju. Cerkev jim je glavno, za drugo se ne brigajo. Neki gospod se je izrazil, da njega bi sploh ti ljudje ne potrebovali, ako bi ne bili tako slabi in polni grehov, katere jim je treba odpuščati.

Poročati moram, da si je nedavno hotela vzeti življenje hčerka rojaka J. K. s strupom. Zdravnik, ki je bil poklican ob pravem času, ji je vseeno ohranil življenje in zdaj je zopet vse dobro. Vzrok poskušanega samomora je bila nesrečna ljubezen.

Poročevalec.

Naznanilo.

Girard, O. — Naznanjam članom društva "Ljubljana" št. 49 SNPJ, da se premesti redna mesečna seja na prvo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne. Članstvo opozarjam, da se udeležuje društvenih sej v večjem številu kot doslej.—**John Juvančič**, tajnik.

LJUDSKI GLAS

(Na temelju resolucije o svobodi tiska v S. N. P. J., sprejete na devetoj redovnoj konvenciji v Chicagu, ima vsak član S. N. P. J. pravico, da stvarno in dostojno kritizira pozamezne člane, društvene uprave, gl. odbor ali njegove uslužbenke, posamezne odseke ali odbore, posamezne odbornike ali jednotino gospodarstvo. Kritika ne smi obsegati vsi het 500 besed v eni objavi in mora biti podpisana s polnim in pravim imenom i prezimenom i dodana mora biti njegova članska številka. Kritik ne smi pisati sižetnar, kar bi kršilo ali pripovedalo kršenje federalnih in drugih zakonov, vsebovalo kriminalno obrekovanje (libel per se) ali kar se ne ujema s prvim odstavkom nižjeime izjave S. N. P. J. V ostalem je vsak pisec sam odgovoren za vsebino svojega dopisa v tej koloni.)

Onima što čiste.

Duluth, Minn. — Od kako je stupila u krijepost resolucija usvojena na 9-toj redovnoj konvenciji SNPJ, u kojoj se pruža prilika članovima jednote na pravo izražaja svojeg mišljenja u "Prosveti" tako, da slobodno svaki član piše ono, što je pošteno i stvarno.

Razumljevajuć zaključak konvencije kao i sadržinu resolucije, odlučio sam, da i sam napišem nekoliko redaka, onoliko, koliko mi to moje sposobnosti dozvoljavaju. Već do sada se je izjasnilo nekolicina braće sa svojim stanovištem i predbacuju jedni drugima, a ta beskućnik i beskućica. Eto, kakva razlika sada izmedju ove dvojice kad same riječi pokazuju, da su obadvojica jednaka, ili ravan jedan drugome, pak zašto onda tolike nesuglasice.

Ja mislim, da svaki razuman i pošten član organizacije mora i treba, da znade, kakve su okolnosti nas prisilile na pristup u podpornu organizaciju, svih bez razlike na vjeru ili narodnost, a opet kakve okolnosti u političku organizaciju.

Znade se, da je ovo po brojenju dvadeseto stoljeće, i stoga ja mislim, da je već i vrijeme za razumljevanje novog duha ljudske naobrazbe! Znade se i to, da sa duhom vremena sve dolazi, čovjek mora, da se opravlja usporedo sa vremenom, u kući i na polju, pa sad u koliko mu to same prilike dozvoljavaju.

Čitajuć dopise u Prosveti pod naslovom Ljudski glas, i kao odgovor i kritika istim, uvjek bi se dalo pisat i stavljat umjesne kritike jednoj braći, koja su još daleko zaostala dijalektički, a istječu se kao pozitivno sposobni i onda kao takovim, ako se dostavi umjesna kritika, odmah su puni indignacije.

Brat Ludwig Spolyar od društva št. 121 piše u "Prosveti" članke, naknadno jedan za drugim, i svi su mu upereni protiv jednog dijela članstva jednote, valjda zato što taj dio članstva, malo drugše misli nego on. Samo nastavite dalje, brate Spolyar, svemu tomu će se doći na kraj, i doznat će se ko sije i raspiruje mržnju i razdor u SNPJ. A to se je već i do sada pokazalo, ko je prvi zabacio na ledja bisage.

U "Prosveti" od sept. 25 t. l. piše brat J. Kobi, član št. 205, dosta stvarno ali dosta i zavija, kao da traži sebi izlaza, a da, komunisti su mu najoštriji trn u oku, sve jedno kao i kapitalistom. E brate Kobi, još proučite logiku, pa ćete onda doznat, u kojem ste taboru. Komuniste u javnosti prikazujete kao kakve razbojnike a socijaliste jaganjčem božjim; a čekajte dokle vam kapitalisti doneau slobodu na tanjiru. Dalo bi se još mnogo toga vama pisati i prikazat vas u svjetlu, pa kakva korist u natezanju s vama, kad se vi samo vrtite oko jednog. Radnici su vam razbojnici i neprijatelji, a kapitalisti prijatelji. Uvjek vam se hoće pjevat jedne te iste pjesme kao i duhobrižniku.

D. Mesić, član društva 205.

Jetra v prehrani. Znano je, da pripisujejo zdravniki jetrom, in sicer surovim jetrom velike učinke za zdravljenje raznih krvnih bolezni, zlasti belokrvnosti. To odkritje upoštevajo posebno na Angleškem, kjer se je začelo vse hraniti s tem živalskim organom v surovem stanju in kjer se ustanavljajo vsak dan nova podjetja, ki razpečavajo jetrne preparate v vseh mogočih oblikah. To je prva posledica, druga pa ta, da je začelo jeter primanjkovati in so dosegla za naše pojme bajne cene. Še pred kratkim so bila tako malo v číslih, da so jih prodajali mesarji skoraj zastonj in to le najrevnejšim slojem, ker jih drugi niso marali. V tej stiski so začeli uvažati jetra iz inozemstva, ki so sicer za polovico cenejša, a jim tudi odrekajo vsako zdravilno sposobnost

Sven Hedin:

Via Salerno

Ime Sven Hedin pomeni znanstveno osvojitev velike puščave v notranji Aziji. Po odkritju Transhimalaje si je Sven Hedin zamislil le kratek odmor za nekaj let, predeh je kanil zopet v svet. A velika vojna in obsežni politični preokreti v Aziji so postavili skoro nepremagljive ovire. Toda moč njegove krepkovolje ni se ne da oplašiti. Oziral se je po mlajših znanstvenikih in l. 1926. je pričel v Pekingu sestavljati največjo odpravo, ki se je kdaj napotila v srednjo Azijo. Birokracija še ni dovršila svojega dela, ko je Sven Hedin na pritisk svojih prijateljev privolil, da pošlje med ljudi epis o prvem daljšem odseku potovanja z naslovom "Moj pohod s Švedi, Nemci in Kitajci skozi pustinjo Gobi. Evo vam odlomka.

13. december je napočil, dan, ki bo v kroniki mojega življenja zaznamovan s tremi zvezdicami. Spada med moje najljubše spomine, kajti prinesel mi je enega najlepših in največjih dokazov prijateljstva in požrvovalnosi, kar sem jih kdaj doživel.

Ob pol desetih smo odrinili. Zunaj je čakal železen posteljnjak. Ob obeh stranicah sta bila pritrjena dva šatorska droga. Postelja je bila iz spalne vreče in nekaterih blazin. V kašmirskih čevljih, mačjem kožuhu in kučmi sem legel nanjo in pokrili so me z veliko ovčino. Nosila z vsemi pritiklinami so tehtala vsaj toliko, kolikor jaz sam. Dobrih 40 kil je pritiskalo na vsako izmed ram, ki so me nosile. Čim sem bil zamotan nalik mumiji, so stopili prvi nosači na svoje prostore. Heyder in Hummel, Norin in pl. Harshall so si na dano znamenje zadeli nosilnico na pleča in genili. Čez 8 minut je stopil Matte Lama na Heyderjevo mesto, medtem ko so si ostali trije gospodje samo predeli na drugo ramo. Pozneje so poprijeli drugi nosilci: Lieberenz in njegov sluga Charley kakor tudi Mongolec Džangsun. Pohodni takt in teža sta zahtevala, da se je vsakih 7 minut menjavalo. Imeli smo torej dvojno moštvo, ki se je vrstilo, tako da je slednji tovornik 7 minut nosil in 7 minut prost korakal. Uro sem držal v roki in velel obstati, kadar je čas potekel. Pisal sem tudi v svoj dnevnik kakor po navadi. Mongolsko moštvo ni umelo stopati umerjeno. Na njihovih plečih so bile kretnje sunkovito neenake. Občutek večjega miru in varnosti sem imel, kadar so štirje Evropci zopet nastopili pod nosilnico.

Nekako čez poldrugo uro smo napravili 30 minut oddiha in nosilnico so položili tik prijetnega, zavetnega ognja. Jaz sem bil pač edini, ki mi je bilo tega treba, kajti nosačem je bilo pri delu dovolj toplo. Dokler smo počivali, je Heyder jahal naprej na Norinovem velblodu ter nesel Larsonu povelje, naj nam nemudoma pošlje vsaj 8 Mongolov naproti, da bodo nadomestili obe prvi skupini nosačev. Jezdili naj bi, da bi čim prej prispeli do nas.

Po odmoru je stopal sprevod dalje skozi puščavo. Lieberenz je filmal in fotografiral. In priznati moram, da sem bil jako radoveden na plošče, ki so se mogle razviti stoprav v Hamiju.

Ob eni smo obtičali na točki, kjer so nam Saksauli nabrali goriva, zanetili smo vnovič plamteč ogenj in zaužili tečen predjužnik: pražene antilopje obisti in zelen grah, keks in presno maslo, čaj in smetano.

Ko smo se tako okrepčali, smo odtegnili naprej, in moja nosila se gugajo preko novih daljin neskončnega Gobija. Mento, Bonk, Matte Lama in Džangsun me nosijo. Menjava se vrši sedaj vsakih 5 minut. Pol štirih je, in solnce se bliža obzorju. Prav pred seboj ga imam. V labirint nizkih, temnih gričev prihajamo. Tla so tod valovita, vendar moji nosilci to bolj občutijo kakor jaz. Iznova preide pol ure, in pred nami se začrta gibka, slikovita četa jezdecev kot temačne silhuete na zapadajočem solncu. Deset naših Mongolov in Kitajcev, ki so nam poslani iz Sebisteja naproti. Naglo dirkajo. Obstanemo. Oni razjašejo in štirje se takoj postavijo k nosilnici ter poprimejo z čilimi močmi. Koraki so jim kratki, pa urni, in brezuljki ob potu ginejo hitreje nego doslej. Njih brzi stopaj pa ne drži enega takta — podoba je, kakor bi človek veslal skozi zaliv.

Zdajci se mi približa Bergman, mladikav, cvetoč in ogorel. Mimogrede si krepko stisneva roko. Nekaj minut nato vznikne ob

(Dalje na 3. strani.)

Maks Dorta:

Doživljaji na nemški podmornici

Križarili smo s podmornico v Sredozemskem morju. Med otokom Kreta in Port Saidom. Vse, kar nam je prišlo sovražnega pred torpedno cev, smo odstranili. Ogenj! Dim! Zamolkel pok!

Zimski dan. Zimski dan na Sredozemskem morju. Široko. Divji vihar je bičal morje! — Glej, tam spredaj se nekaj pojavlja. Potopimo se. In skozi cev spoznamo, da je to velika, velika tovorna ladja. Francoz. Trikolora. Do tristo metrov se plazimo nevidno do žrtve.

Zapremo oči, zapremo srce. — In nitroglicerin plane kot smrt iz bakrene cevi. Torpedo je zadel. Še enega. In še tretjega. Čakamo četrt ure pod vodo. Naša srca bijejo kakor takt Dieselmotorjev.

Kvišku! In pojavimo se iz globine kvišku v vihar in razbijanje valov. Kje je ladja? Ni je več. Izginila je. Ničesar več ne vidimo. Vendar — ne zopet tam — tam! Tam! Tam! Na vrhuncih penečih se valov. — Čoln! Čoln! Plavajmo tja! Blizu brodolomcev smo že. Ali moramo rešiti. Pravkar smo morili, a sedaj se oglaša čut človeka. Rešiti — Ne razburjajte se — dokončano. — Čoln se je prevrnil. Ničesar več ni videti. Siv peneč vrtinec, beli zobje morskih volkov, tuljenje morskega zmaja. —

Široko! Široko! In nebo visi globoko na morje. Težko in sivo, pljuje nam v obraz.

Naenkrat — sunek v srce — glej — človek. Vrzite vrv! Zgrešili. Vrzite boljše. Dobro. Na krovu je. Brodolomec s transportne ladje. Žolt je. Žolt kakor Malajec. Madagaser je. Sprašujemo: angleški; francoski; z rokami. — Za silo odgovarja. To pomeni:

"Prihajamo od Tamatave. Od Tamatave na Madagaskarju. Petsto Madagasov. Morali bi delati v Franciji. Ne vemo, kakšno delo nam je določeno. Ladja je bila iz Toulona. Na nji je poveljevalo sto belih ljudi. Vsi so se potopili. Potopilo se je vseh mojih štiristo devetindevetdeset bratov, lepih žoltih Madagasov."

Jokal je. Mi smo jokali.

Nismo več streljali. Bencin nam je pošel. Nazaj k bazi. Po Jadranskem morju v Pulj. Iz Pulja na kopno. V gostilno. Pijemo rdeče, rdeče istrijansko vino. V naših srcih je postalo mehko. Zopet smo jokali. Jokali smo za mrtvimi Madagasi. Bili so ljudje, bratje. In sami smo jih ubili. Besede niso izpregovorila naša usta. In srca vseh so si dopovedala vse.

Marjetka, še vina. Eviva il mare!

Ogenj se je vzbudil v nas. Ogenj in jeza. Bili smo vsi pijani. In preklinjali smo vojno. Tolkli smo s pestmi in steklenicami po patruliji, ki je prišla opolnoči, da nas odpelje na ladjo, na podmornico. Mesto na krov, smo prišli v garnizijski zapor v Pulju. Iz Pulja v zamreženem vagonu v Nemčijo. Dolgi so bili tedni ostrega gledevanja v polmračnih zabojih.

Nato pred sodišče. Debeli štabni častniki. Obtožba: Metež v inozemstvu.

Ponosni smo.

Obsodba: Trdnjava.

In v trdnjavi smo postali vsi revolucionarji. Naša pesem naskoka: Nobene vojne več!

Prevedel Iv. Vuk.

NOVO ZDRAVLJENJE PARALIZE.

Praški zdravnik dr. Pollak je sporočil, da mu je uspelo najti novo sredstvo za zdravljenje progresivne paralize. To bi bile injekcije s koloidalnim žveplom, ki je uporaben tudi za bolnike s komplikacijami v notranjih organih. Zadostuje baje 10 takšnih injekcij. Koloidalno žveplo spada med tvarine, ki povzročajo mrzlico, učinkuje torej podobno kakor malarija, ki jo injicira dunajski profesor Wagner-Hauregg pacijentom po svoji sloviti metodi.

OD 36. LETA DO SMRTI.

Edison trdi, da začne človek s 36. letom šele pametno presojati življenje. Takrat se mu poderejo vse iluzije in vse sanje, ki napravljajo mladost srečno. S 36. letom prične človek gledati v obraz realnosti in do 70. leta je njegovo delo lahko vedno uspešno. Ako si je v tej starosti ohranil dobro zdravje, bo imel užitek svojega dela do poznih let, morda do 90 ali še čez.

Ameriško življenje

3.

Kratka o prohibiciji.

Prohibicija založi potomstvo z anekdotami najmanj za tisoč let.

Policaj v Waupunu, Wis., je javil šerifu, da mu je neki farmar ponudil kozarček ljutega, ko je bil pri njem po civilnih opravkih. Iz tega policaj sklepa, da ima farmar kotliček.

Šerif je takoj poslal dva deputija po "evidenco" k farmarju. Ko sta prišla na pravi naslov, je eden deputijev pomenljivo pomežiknil farmarju in ga vprašal: "Oča, ali nama lahko prodate par steklenic?"

"Seveda, lahko," je odgovoril in odhitel v drugo sobo. Vrnil se je z dvema čisto novima steklenicama, toda bili sta prazni.

"Tu imate steklenici, vsaka stane deset centov, nato pa se lepo izgubita in dobita koga, ki vama kaj nalije v steklenici."

Vesti iz Jugoslavije

AJ JE VZROK RUDNIŠKIH NESREČ?

(Izvirno.)

Ljubljana, 17. sept. 1929.

V kratkem, skoro istočasno, a se pripetili dve težji rudniš- i nesreči v naši državi. Na pr- em mestu, v Zagorju, je postal rtev nesreče le en rudar, na rugem mestu, v Rtanju v Srbi- , je bilo 10 rudarjev mrtvih, 2 a se borita s smrtjo in bosta ričas podlegla. V par dneh to- j 11 mrtvih, in mnogo teško in hko ranjenih — od kod te ne- reče?

Znano je vendar, da so naši udniki po svoji velikosti narav- ost primitivni napram velikim evirjem premoga v Nemčiji ali ranciji kje. Tudi ureditev teh udnikov je primitivna, promet o rovih, jaški in varnostne me- e so komaj ustrezajoče. Poleg sega tega pa je zadnja leta or- aniziran cel pogon na rudarje, a izkopljejo čim več premoga, o so bili pred leti veliki rudar- ki štrajki, je premogovna pro- ukcija pri nas prav lahko po- rešala več tisoč rudarjev. In o asu štrajka jih je prav lahko dpustila. Tedaj so se na stotine udarjev selili v Francijo, v Sr- ijo, v Belgijo, na Holandsko, aztepli so se po svetu iskat kru- a. A to za rudnik še ni bilo do- olj. Trboveljska družba se je avedala, da lahko izvrši na ru- arje pritisk, da ne bo bogve ka- ega odpora, ker so rudarji radi abih plač že itak izmozgani in i tudi država padla po boreših e rudarjih z vsemi sredstvi. In rboveljska družba je v svojih udnikih uvedla le dva šihta: jutraj in popoldan. Zvečer od 0 do 6 zjutraj delo v rudniku oživa. Delovni čas je skrajšala orej za eno tretjino, število ru- arjev pa je zreducirala skoro za olovico.

Po naravnem razumu bi mora- produkcija premoga potem ta- em pasti. Pa ni. Nasprotno: rodukcija rudnikov je ne le o- tala na isti višini kot prej, arveč jo je celo prekoračila. rekoračila v enem letu za 15%!

Rudarji bodo razumeli, kako e dvig produkcije pod takimi kolnostmi mogoč. S takozva- im "Treibsistemom", s siste- nom priganjanja. Kolikor je ru- arjev ostalo v službi, morajo elati na vse žive in mrtve. Tam, jer je bilo svoj čas po troje ru- arjev, je zdaj le eden, ki mora ršiti isto in še večje delo od rejšnje trojice. Vsepovsod se nudi, vodstvo rudnika kolne, če aletijo rudarji na močne plasti šifra" in je produkcija premo- a slabša, pazniki in vodje posa- neznih tretjin tekmujejo med abo, na kateri tretjini bodo iž- ozili večjo množino, premoga, udarji sami z nizko akordno nezdo hitijo in se pehajo, da bi aslužili več in si obdržali zapo- litev.

In produkcija raste iz znoja in rvi rudarjev, paznikov, inžinir- ev, ki so vsi prav enako sužnji n morajo hiteli na ukaze vod- tva podjetja. Ravnateljstvo v Ljubljani izda naredbe ravna- elji obratovodjem, obratovodje nžinerjem in paznikom, pazni- i pa se z delavci vred pehajo za čim večji izvoz premoga iz jam.

V tej dirki je razumljivo, da ostanejo potrebne varnostne here za varnost rudarjev, da ro- i niso tako osigurani kot bi mo- ali biti — in v tem je tudi ra- umljivo, da izvirajo odtod mar- ikatere nesreče.

Precej radi tega se je zgodi- a nesreča v Zagorju, kjer je za- ulo rudarja Nolimala, ki so ga potem reševali celih deset ur. Bili so stalno z njim v pogovo- ru, on je tožil, da ga tiščí zlasti a noge, da naj hitijo z izkopa- anjem. A reševalnim rudarjem se je vedno znova usipal strop a zasutega Nolimala. Kričali so mu v premogovne sklade, pod ka- terimi je ječal ponesrečenec: "Le počakaj, Nolimal, nič se ne boj, kmalu te rešimo, kmalu te rešimo, zdrži, koj bomo pri tebi". A oni je odgovarjal iz premoga: "Kaj boš govoril, saj vidim, da nič ne bo z mano...."

Po desetih urah so ga rešili, čez tri ure potem je umrl.

Nesreča v Rtanju je zahteva- la več žrtev. Deset rudarjev že leži v zemlji, dva umirata in dru- gi leže poškodovani v bolnici. V rovu se je vnel plin in silna eks- plozija je stresla vso planino Rtanj. Komisija, ki preiskuje vzroke nesreče, je prišlo do skle- pa, da je vzrok nesreče enako si- stem priganjanja. Eksplozija pli- na ni nastala slučajno, marveč je bila jama prenapolnjena s pli- nom tako, da bi morali delo sploh ustaviti, dokler ne bi jame očistili. Stari rudarji, ki so ve- ščaki v teh stvareh, so opozarja- li rudnik, da je rov nasičen s plinom in da je potreba prezra- čiti temeljito ves rudnik. Vod- stvo je to zavračalo. Vodstvo rudnika je hotelo pod vsako ceno zvišati produkcijo premoga. Nad- zorniki so priganjali rudarje k delu, prezirajoč pri tem varno- stne mere. Že več dni so rudarji opazovali, da se je množina plina v rudniku silno povečala, opozar- jali vodstvo rudnika na nevar- nost, ki preti rudniku in delav- cem, a vse zaman. Dan pred ne- srečo je slovenski rudar Lesjak Ivan, star in preizkušen krt— rudar, odklonil, da bi delal v ro- vu, češ da je v rovu po njegovem mnenju najmanj 5% eksplozi- nih plinov. Povedal je tudi nad- zorniku Koprivšku — ukrenilo se ni nič. Ker Lesjak ni maral na delo, je bil — odpuščen. O- stal je brez kruha a z življenjem, ki si ga je s tem rešil. Nasle- njega dne je prišlo do eksplozije. Zažigalec min Vinkalič je tik pred katastrofo izjavil, naj bi se zažiganje min prekinilo. Zagro- zili so mu z odpustom, on se je vdal in zažgal mine. Vnel se je plin, eksplozija je bila tu. Rudar- ji pripovedujejo, da je bil rov tako nasičen s plinom, da je v hipu zagorel ves rudnik po vseh rovih. To je razvidno tudi iz dej- stva, da so vsi rudarji, ki so bili tedaj v rudniku, ožgani in ope- čeni od plina.

Pri vsem tem je razumljivo o- gorčenje rudarjev nad tem si- stemom priganjanja. In če bo o- blast iskreno vodila preiskave in če ji je res do tega, da najde krivce, ji bo to prav lahko mo- goče.

Zanimivo je, da je lastnik stanskega rudnika v Srbiji obe- nem predsednik akcijske Trbo- veljske družbe. Piše se: Münch. Tedaj pristen Jugoslovan.

Vesti iz umetniškega življenja.

Ljubljana, 16. sept. 1929.

Obetajo se nam nove revije. Z novim letom in še prej bomo de- ležni mnogo novih revij. Že zdaj jih je precej, a z novim letom se nam obeta njihovo število podvo- jiti. Radivoj Peterlin-Petruška bo začel izdajati trimesečnik "Odmevi." Izhajal bo vsake tri mesece v obliki zaključene knji- ge, v kateri bodo zastopani pisa- telji in pesniki s svojimi krajši- mi zaključnimi deli. Baje ima u- rednik že 30 sotrudnikov. Kako bo z naročniki, je vprašanje, res- nejše od vprašanja sotrudnikov. A tudi ti bodo v zagati. Kje in koliko bi sodelovali, ko se obeta toliko revij. Ivan Sever, ki je na- pisal knjigo o Župančiču in dra- mo "Slavica," s katerimi je sla- bo uspel, vztraja na svojem na- črtu, da bo zbudil neko novo "sa- morodno, mladoborsko" gibanje v književnosti ter grozi, da začne izdajati revijo "Samorodnost." Kdo mu bo sotrudnik in kakšno smer prav za prav misli imeti in kaj hoče — tega menda še sam ne ve natančno.

Književniki pa, ki se ne stri- njajo z Ljubljanskim Zvonom in njegovim urejevanjem, in ki se ne strinjajo z Domom in Svetom, pa bodo pod okriljem Slovenske Matice osnovali novo revijo. Iz- med vseh napovedanih, bo ta najresnejša, kar pričajo že ime- na, ki se zavzemajo za to deja- nje. In ime Matice same!

Poleg tega se je osnovala nova založba pod imenom "Modra pti- ca," ki bo organizirana po vzor- cu nekih nemških založb. Vsak član bo plačal letno 15 Din ter bo prejemal vsak mesec revijo in na vsake tri mesece eno knjigo, torej letno 12 številk revije in 4 knjige. Za letos so v načrtu knji- ge: Knut Hamsun, Blagoslov zemlje, Galsworthy, en roman, Čehov, Anjuta, in Gorki, Spomi- ni na sodobnike. — Pogoji na- ročbe na to založbo so precej u- godni ter je raditega verjetno, da bo založba pri količkaj agi- taciji uspela.

Potem še listi "Žena in dom," "Žena in moda" itd. — a to ne spada v "umetniško življenje." In marsikaj od zgoraj omenjene- ga bržkone tudi ne bo. Volje ni.

Slikar Jakopič je odšel nekam iz Slovenije. Bogat veleindustri- jalec ga je bil povabil na svoje veleposestvo, kjer bo izdelal zanj več slik. Ostal bo tam kak pol- drugi mesec.

Komponist Marij Kogoj, ki je v lanski sezoni uspel s svojo ope- ro "Črne maske," komponira zdaj opero "Kaj hočete" po Shakespearju.

Imenovanje. Albert Filk, biv- ši učitelj v Julijski krajini, je bil sprejet v našo državno slu- žbo ter imenovan za učitelja na meščanski šoli v Ljutomeru v Slovenskih goricah.

Vas spremenila ime. S kralje- vim ukazom je bilo izdano dovo- ljenje, da sme vas Karaslare v veleškem srezu svoje dosedanje ime spremeniti v naziv "Tomi- slavljevo."

Nova žrtev Triglava?

Ljubljana, 15. sept. 1929.

Težke slutnje obhajajo turi- ste: slutijo, da je Triglav tirjal že četrto žetošnjo žrtev. Gre za 23-letnega Bogdana Dekleva, u- radnika na mariborskem magi- stratu, ki je odšel že 18. avgusta z nekim svojim prijateljem v tri- glavsko pogorje. Nekje v ste- nah se je Dekleva ločil od svo- jega tovariša ter krenil v dru- go smer. Od tedaj se ni javil več, dasi že poteka en mesec. O usodi turista se nič ne ve. Slu- tijo nesrečo, pa se je radi tega odpravila v planine skupina turi- stov, da preiščejo pota in pre- pade, ali ne bi našli kje njegove- ga trupla. Preiskali so že več skupin, a za Deklevo ni sledu. Imel je dopust do 3. t. m., a ker se ne javi od nikoder, je skoro gotovo, da je on četrta žrtev na- ših planin v letošnjem poletju.

Z nožem ga je.

Ljubljana, 17. sept. 1929.

Iz Višnje gore poročajo o de- janju dimnikarja Ivana Perca, ki je z nožem na cesti obklal jedva 20-letnega Alojza Ovna iz Stran- ske vasi. Perc sam je star krog 40 let.

Alojzij Oven se je peljal s ko- lesom iz Višnje gore domov. Bi- lo je to krog 9. zvečer dne 14. t. m. Noč je bila zelo jasna in kolesar Oven sploh ni prižgal lu- či na kolesu. Usoda pa je hotela, da mu je prišel nasproti dimni- kar Perc, ki je bil močno vinjen. Brez vsakega povoda je ustavil Ovna sredi ceste z razprostrtimi rokami ter mu velel, naj stopi s kolesa, ker ne sme voziti brez lu- či. Oven mu je dejal, da mu ni treba luči, da tako dobro vidi. A ker se ni mogel otresti nadležne- ža, je z bližnje skladovnice drv vzel poleno, da bi z njim zapre- til Percu. To pa je Perca tako raztogotilo, da je potegnil iz že- pa nož ter pričel mahati po Ov- nu. Zasadil je nož v pleča Ovnu tako globoko, da mu je ranil plju- ča. Ko se je Oven težko ranjen vzravnal, da bi se postavil v bran, je Perca zamahnil še en- krat, mu odrezal podbradek, ra- nil goltanec ter prerezal žilo od- vodnico.

Slučajno je v tem času prišel mimo hlapec Ivana Potokarja iz Višnje gore. Ko je zagledal Ov- na krvavega, je zavpil Percu: Pu- sti ga pri miru. Perca je to ta- ko raztogotilo, da je napadel še hlapca in mu z nožem prizadejal precejšnjo rano v pleča. Hlapec se je nato spustil v beg in brž- kone si je s tem rešil življenje ali pa vsaj večjih poškodb. Tež- ko ranjeni Oven pa se je s teža- vo priplazil do hiše trgovca Mi- hte Omahna in zajecljal: Dimni- kar Perc me je zabodel. Omahen je koj spoznal, kakšen je polo- žaj, zapregel in odpeljal Ovna k zdravniku v Stične. Zdravnik mu je obvezal rane in ugotovil, da so poškodbe težke in da je ma- lo upanja, da bi okreval. Oven pa se bori s smrtjo.

Napadalec Perc je odšel po de- janju domov ter se umil, ker je imel roke povsem krvave. Pozabil pa je umiti krvavi nož. Odšel je nato v gostilno. Med tem so bili orožniki obveščeni o napadu ter prišli aretirat Perca, ki pa je sprva vse hotel tajiti. Ko pa so našli pri njem krvavi nož in mu ga pokazali, je dejanje priznal. Perca ki je poročen in ima enega otroka, so aretirali in odpeljali v zapore. Dočim je Oven znan kot miren in prikupen fant, je Perc znan po svojem strahovanju oko- lice.

Dr. I. Bajželj:

Uporaba Roentgenovih žarkov

V začetku roentgenološke ere so Roentgenove žarke (x-žarke) uporabljali le v diagnostične sv- rhe, kajti do te dobe je bila mo- žnost videti samo površina paci- jenta. Sčasoma pa se je izkazalo, da Roentgenovi žarki vplivajo zdravilno na kožo in na razne kožne bolezni, kakor na primer različna vnetja kože, kožno tu- berkulozo itd. V naslednjem se hočem baviti samo z zdravlje- njem kozmetičnih kožnih obo- lenj.

Epilacija.

Pod epilacijo razumemo od- stranjenje odvišnih las. Po svo- jem anatomskem ustroju spada človek h kožuharjem. Skoraj vsa površina človeka je pokrita z drobnimi lasmi, ki so pa neka- terih mestih jako močno izraže- ni kakor glava, brada, podpaz- duha itd. Zaradi anomalij tekom razvoja se dogodi, da se lasje tu- di na drugih mestih zelo močno razvijejo, n. pr. pri ženskah v obliki brk ali brade, na lopati- cah, na prsih in na nogah. Proti tej lepotni napaki uporabljajo ženske že od nekdaj razna sred- stva. Rimljanke so n. pr. upo- rabljale žareče orehove lupine, v orientalskih haremih so posebno uporabljali kemično sredstvo, ki se še danes uporablja pod ime- nom "Rusma turcorum".

Moderna sredstva učinkujejo na različne načine. Najbolj v na- vadi je britje, toda britje ima pri trajni uporabi za posledico še močnejšo rast las, in to pro- ceduro je treba neprestano po- navljati. Kemična sredstva so znana v trgovini pod imenom de- pilatorija in se razpečavajo z veliko reklamo. Glavna sestavi- na teh sredstev so razni sulfidi kakor bariev, stronciev, kalciev sulfid in arzentrisulfid. Učinku- jejo le zmešani z vodo, pri čemer se razvija žveplov vodik, ki ima duh po gnilih jajcih. Ta duh je tako intenziven, da ga ni mogo- če zakriti z nobenim parfumom. Poleg tega so omenjene sestavi- ne nestabilne, sčasoma se raz- krajajo in postanejo neučinkovi- te. Največji njihov nedostatek pa obstoja v tem, da povzroča vnetje kože, če se pusti predolgo delovati na kožo, vedno pa posta- ne koža pri trajni uporabi trda in raskava. Posamezne lase je mogoče odstraniti s pomočjo e- lektrolize, t. j. z igilo, ki je zve- zana z galvanskim elementom in ki jo ubodemo v lasno nožnico. Ta metoda odstranjuje sicer tra- jno lase, ampak vsled bolečin, ki jih povzroča, se da uporabljati samo pri maloštevilnih odvišnih laseh.

Uporabna metoda je bledenje las s pomočjo vodikovega supe- roksida. Na ta način ne dosežemo sicer odstranjenja las, am- pak lasje ostanejo, postanejo pa komaj vidni, ker zgube svojo barvo. Posebno priporočljiva je kombinirana metoda bledenja z vodikovim superoksidom in plo- vcem (Bimstein). Ta metoda je najbolj uporabljiva na okonči- nah.

Najboljše uspehe v epilaciji dosežemo z obsevanjem z Roent- genovimi žarki. Pri tem je treba strogo razlikovati med obseva- njem z majhnimi in močnimi dozami. Nekateri roentgenologi skušajo z enkratnim močnim ob- sevanjem trajno preprečiti rast las. Čeprav so uspehi pri tej me- todi sigurni, vendar pa ni upora- bna, ker često ne preprečimo sa- mo rast las, ampak škoduje tudi koži. Posledice so lahko jako tež- kega značaja, v najlažjih pri- merih ostane koža tenka, leske- tajoča, skozi katero se vidijo ten- ke žile. Iz tega vzroka se je ta metoda z enkratnim močnim ob- sevanjem opustila.

V vsakem oziru zanesljivo pa je obsevanje z majhnimi dozami Roentgenovih žarkov. S to me- todo, ki ni nevarna, dosežemo, da čez nekaj dni lasje izpadejo in začno rasti šele čez dva do tri mesece. Ako pa to obsevanje tri do štirikrat ponovimo, preprečimo trajno rast las na nezaželje- nih mestih. Prednost obsevanja pred drugimi metodami obstoja v tem, da je učinek siguren, ni nevaren in da lasje ne zrasejo dva do tri mesece. Ako pregledamo vse nave- dene metode, vidimo, da je za o- končine najbolj prikladen vodi- kov superoksid v kombinaciji s ploveem. Za posamezne odvišne lase elektroliza, za gosto porašče- ne partije obraza, grudi, dalje za odstranjenje las pod pazduho, kot to zahteva sedanja moda, pa obsevanje z majhnimi dozami Roentgenovih žarkov.

Potenje.

Izločevanje znoja je lahko ne- pravilno po kvantiteti kakor tu- di po kvaliteti. Nepravilnost po kvantiteti imenujemo hiperhi- drozo, t. j. čezmerno potenje, ki ga opazujemo predvsem na ro- kah, nogah in pod pazduho. Znoj, ki se na teh mestih v veliki mno- žini producira, odgovarja nava- dno normalnemu znoju in se edi- no le zaradi zastajanja na goto- vih mestih lahko razkraja, po- sebno ker se meša še z maščobo in vrhnim slojem kože. Pri tem se tvorijo razne neprijetne vo- njave. Lahko rečemo, da ima vsak individij svoj specifični duh, ki je pa za soseda mnogo- krat neprijeten, tako da ga ne more prenesti, kar opazimo če- sto pri znojenju nog in pod paz- duho,.

Vzrok tega potenja nam je v veliki večini primerov neznan. Pri čezmernem potenju rok je koža vlažna in se lepi, kakor da bi prijeli žabo. Potenje podpaz- duhe povzroča poleg omenjenega neprijetnega vonja tudi vnetje kože, kvari obleko, t. j. razjeda tkanino in spremeni često tudi barvo iste. Najbolj neprijetno je potenje nog. Tukaj ovira pred- vsem usnje čevljev vsako izhla- pevanje potu. Pot zastaja, razje- da kožo, ki med prsti często po- či, kar ima za posledico močne bolečine pri hoji. Razen tega se pot tu najlažje razkraja in po- vzroča często neznosen smrad.

Proti potenju se ljudje brani- jo z umivanjem z vodo, kateri dodajo nekoliko kisa. To posto- panje odstrani sicer pot, ne more pa preprečiti potenja. Od medi- kamentoznih sredstev uporablja- jo predvsem nekatere kisline: kromova, salicilova, vinska ki- slina, formaldehit in diahilonovo mazilo. Vsa ta sredstva morejo sicer ustaviti za nekaj časa po- tenje, vendar pa traja to le kra- tek čas, razen tega pa imajo ra- zlične neprijetne lastnosti kakor neprijeten oster duh formaledi- hida, strupenost kromove kisli- ne. Puder, ki ga często uporablja- jo, ima še to neprijetno lastnost, da se razkraja in se v podpazduhi in v čevljih zlepi ter tvori nelepo smrdljivo mažo. Pod pazduho no- sijo dame często vložke iz gumija ali poveščenega tafeta. Preprečiji- jo s tem sicer, da se obleka ne pokvari, povzročajo pa s tem še močnejše potenje, razkrajanje in neprijeten duh, ki ga ne morejo zatreti niti z najmočnejšim par- fumom.

Zato lahko smatramo za nara- vnost lepo sredstvo zdravljenje z Roentgenovimi žarki. Z enkrat- nim, v težkih primerih z dvakrat- nim do trikratnim obsevanjem dosežemo, da potenje trajno pre- neha. Prve dni po obsevanju raz- dražene znojnice izločajo pot v povečani meri, ki pa nato čez nekaj dni popolnoma preneha.

(Konec prihodnjič.)

Jubilej kadilca viržink. Du- najčan Josip Jahoda je proslav- ljal te dni svoj jubilej kot kadi- lec viržink. Okoli devetdeset let že kadi viržinke. Do leta 1919 jih je pokadil na dan po 15, sedaj jih popoka 6. Vsega skupaj je pokadil doslej 202.900 cigar. Če bi jih postavili drugo za drugo, bi dale dolgost 58.000 km.

Generalno ravnateljstvo av- strijskega tobačnega monopola mu je poslalo k jubileju velike škatlje krasnih svetlih viržink in mu v posebnem pismu želelo še dolgo življenje, da bo pokadil še dokaj vedno izvrstno izdel- kov avstrijske tobačne indu- strije.

Eckenerjev prelaz. Pariški listi poročajo, da je dobilo go- rovje, nad katerim je plul "Zep- pelin" dne 26. avgusta pri od- hodu iz Los Angelesa v Lake- hurst, ime Eckenerjev prelaz, v počastitev poveljnika nemške zračne ladje.

Vojaški aeroplan, na katerem je bil tudi nemški častnik von Arnauld, se je dvignil nad ome- njeno gorovje in je spustil na najvišjo točko padalo, ovito z nemškimi barvami.

Tuberkuloza in neslane jedi

Velika pozornost, ki jo je vzbudila Gerson-Sauerbachova dijeta za zdravljenje tuberkulo- ze, je spravila razne učenjake na proučevanje vprašanja, v kakšnem razmerju stoje do te bolezni ona ljudstva, ki se hra- nijo z malo slanimi jedmi. Že pred nekoliko desetletji je po- stavil baselski fizioloog prof. necivilizirana ljudstva zauživa- nju soli šele tedaj, ko preidejo Bunge trditev, da se vdajajo iz nomadenja na stopnjo polje- delstva. To trditev je izkusil tudi zagrebški profesor Vrgoč med Kirgizi, h katerim je prišel za časa svetovne vojne kot vojni ujetnik. V nekem pravkar izda- nem delu pripoveduje, da se de- lijo Kirgizi v nomade in polje- delce. Prvi se prehranjajo sko- raj izključno s kumisom (zavre- tim kobiljim mlekom), surovim konjskim mesom in konjsko kr- vjo ter ne marajo soli, dočim so se poljedelski Kirgizi v tem pogledu popolnoma prilagodili ruskim poljedelcem. Posledica pa je ta, kakor poudarja prof. Vrgoč, da je med nomadi tuber- kuloza skoraj neznana bolezen, dočim je med poljedelci izred- no razširjena.

To je opažati tudi med drugi- mi ljudstvi širne ruske države. V kolikor se soli branijo, so zdravi in krepki; če jo pa za- uživajo, so podvrženi raznim beleznim in pred vsem jetiki, vrhu vsega pa jim čutila nena- vadno otopijo, zlasti oči in voh. Tudi Livingstone in Staaley sta opazovala v Afriki, da se polašča divjakov, ki sta jim dala prvikrat soli, nekakšno zastrupljenje.

Ta izvajanja zagrebškega u- čenjaka je znanstveni svet spre- jel seveda z veliko pozornostjo. Važna so pred vsem zato, ker od- krivajo, zakaj je kumis, na soli izredno reven mlečni izdelek, ta- ko izborno sredstvo proti jetiki. Mleko je v splošnem pijača, ki ima silno majhne količine slane prinesi in vse to bo gotovo po- magalo, da bomo našli n. pr. na- raven imunizacijski način dojen- čkov proti tuberkulozi. Saj je mleko njih prva hrana.

Episkopalci sprejeli liberalen dokument.

Denver, Colo. — Državna kon- ferenca metodistovske episko- palne cerkve, ki se je vršila pred kratkem v tem mestu, je sprele- la napreden socialen program.

"Cerkev mora jasno učiti prin- cipe kooperativne kontrole in po- sedovanja industrij in naravne- ga bogastva, od katerega so in- dustrije odvisne, "pravi doku- ment. "Ker smo prepričani, da priprave za vojno vodijo do voj- ne.... mi ponovmio našo opozicijo do vojaškega vežbanja v višjih šolah in posebno še proti prisilni vojaščini v kolegijih in na uni- verzah."

Konferenca je sprejela več za- htev za "revizijo kapitalizma" in ves dokument je prežet z radikal- nimi socialnimi idejami. "V se- danjem paganskem ekonomskem redu mora cerkev demonstrirati pomen božjih zapovedi ali pa iz- gubiti pravico kot voditeljica ljudstva."

Pričakujejo dobrega uspeha.

Cleveland. — Clevelandski so- cialisti upajo na dober uspeh v tekoči volilni kampanji. Imajo kandidate v vseh distriktih. U- pajo tudi, da bodo volitve poště- ne radi odkritja velikih volilnih sleparij, ki so tudi v Clevelandu postale zadnja leta običaj. Par manjših koruptnežev je bilo po- slanih v zapor.

Cena listu Prosveta

po 1. juliju 1929 je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00
1 tednik in	4.50
2 tednika in	8.60
3 tedniki in	2.40
Za Cicero in Chicago je	$7.50
1 tednik in	6.30
2 tednika in	5.10
3 tedniki in	3.90
Tednik sam stane	$1.20
Tednik v Evropo stane	1.70
Poštnina za tednik v Evropo	.50
Mladinski List stane	$1.20
Mi. List v Evropo stane	1.50

Cena oglasom po dogovoru.

Upravitelj.

Via Dolorosa

(Nadaljevanje z 2. strani.)

meni pl. Marshall, veder in po- kojen kot običajno. Izrazim mu sožalje ob izgubi, ki smo jo vsi z njim vred utrpeli s tem, da je srčkana antilopa Dikica doigrala svojo vlogo na našem mirovnem pohodu. Nesreča se je pripetila pred malo dnevi, ko je bila Nironova kolona na maršu in je Berg- man nekaj kilometrov daleč od pota ustrelil divjega osla. Pl. Marshall je bil šel tja in njegova zvesta ljubica Dikica ga je ka- kor običajno spremila. Nekako napol pota se je antilopa okreni- la in nje gospodar je pač domne- val, da bo prav tako izlahko ko druge krati našla nazaj h karava- ni. Toda zvečer, ko sta Berg- man in Marshall prispela v no- vo taborišče, so Dikico pogrešili. Drugo jutro zarana so jo šli is- kat, a vse poizvedbe so bile za- man. Klicali in piskali so, toda puščava je ležala tiho in gluho ter ni vrnila svojega plena. Men- da se je Dikica izgubila v gri- čevju. Prelahka je bila, da bi bi- lo po trdih tleh sledilo za njo. Dikica je bila ter ostala izgub- ljena, mi pa smo jo zelo pogre- šali. Skušali smo se tolažiti z na- do, da je naletela na sorodstvo in bila v kaki čredi gostoljubno sprejeta.

Naša procesija se je poslej i- menitno razvila. Pred menoj so jahali trije Mongoli, od katerih mi je zdaj eden, zdaj drugi za- krival rdečo solnčno oblo na hori- zontu. Na obeh straneh nosilni- ce so jezdili Evropci na kame- lah Mongolov, liki častna straža, za menoj pa je jahalo prvo mon- golsko moštvo. Sedaj je šlo u- spešneje naprej. Solnce je zato- nilo in napočil je somrak.

Polagoma se bolj temni. Hlad- no je, mraz mi prodria skozi ko- žuhovino. Pred nami je videti svit ognja. Čim uzremo prvi šo- tor — v njem so Norin, Berg- man in pl. Marshall — zapovem ustaviti, čeprav je Larson po- stavil naš tabor 200 metrov da- lje. Toda jaz ne morem nič več, dovolj mi je. Nosilnico polože v odprtino šatora in dr. Hunmmel me nastani v segretnem šatoru, medtem ko se postavlja moja juta.

Divno je bilo priti z rastočega večernega mraza v kurjen šator! Tu sem ležal zdaj ko paša in sprejemal poslanike sosednjih narodov. Siu je bil prvi. Sedel je ob moji postelji ter bil vselej ganljiv v svoji skrbljivosti in v svojih prijaznih, pametnih na- svetih. Zatem se je pojavil Lar- sonov visoki stas v odprtini ša- tora; poročal mi je o položaju karavane. Hwang, Ting in Liu so pristopili, da me povprašajo, kako se počutim, in tudi nekateri naših služabnikov so izrazili svo- jo privržnost in svoje zanimanje.

—N.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Aug. 31-1929) po- meni, da vam je naročnina po- tekla ta dan. Ponovite jo pra- vočasno, da vam lista ne usta- vimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega na- slova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru- štveni tajniki in drugi zastopni- ki, pri katerih lahko plačate na- ročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani SNPJ dopłačajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopłačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POJASNILO.

Članom naročnikom Prosve- te, društvenim tajnikom in za- stopnikom lista Prosveta, bodi s tem pojasneno, da NOV sistem plačevanja naročnine je šel v veljavo 1. julija 1929. Vsi naročniki, ki dolgujejo na naročnini za NAZAJ, morajo plačati po starem sistemu vse kar dolgujejo do 30. junija 1929. Prosim, da se to upošteva in vzame na znanje. Za list Prosveta — Philip Godina, upravitelj.

Roman v šestih delih z epilogom.

F. M. Dostojevskij:

ZLOČIN IN KAZEN

Poslovenil Vladimir Levstik.

Sonjo je prešinila misel: "Ali ni morebiti blazen?" Takoj pa jo je otresla: "Ne, to je nekaj drugega." Ničesar ni mogla razumeti, ničesar!

"Ali veš, Sonja," je izpregovoril Razkolnikov, kakor bi ga bilo nekaj navdahnilo, "veš, kaj ti pravim? Ako bi izvršil umor le zato, ker sem bil lačen," je nadaljeval, poudarjaje vsako besedo in gledajo jo z zagonetnim, toda odkritosrčnim pogledom, "potem bi bil zdaj — srečen! Vedi to! In kaj imaš, kaj imaš ti od tega," je zklknil obupno po kratkem molku, "če bi tudi zdajle priznal, da sem ravnal podlo? Kaj imaš od tega neumnega zmagoslavja nad menoj? Ah, Sonja, ali sem prišel k tebi po to?"

Zopet je hotela Sonja izpregovoriti, a je molčala.

"Zato sem te vabil včeraj s seboj, ker si mi edina še ostala."

"Kam si me vabil?" je vprašala Sonja.

"Ne krast in ne ubijat, ne boj se, nisem te vabil k temu," se je bridko nasmehnil Razkolnikov, "ljudje smo različni . . . In veš, Sonja, da sem šele zdaj, ravnokar šele razvidel, kam sem te včeraj klical s seboj! Včeraj pa, ko sem te vabil, sam nisem vedel, kam. Zato sem te klical, zato sem prišel: da me ne zapustiš. Ali me ne zapustiš, Sonja?"

Stisnila mu je roko.

"Zakaj, zakaj sem ji neki povedal, zakaj sem ji odkril!" je vzkliknil čez nekaj časa obupno in jo pogledal z brezmejno muko v duši. "Pojasnil pričakuješ od mene, Sonja, sediš in čakaš, vidim to; a kaj naj ti rečem? Ti ne razumeš ničesar od tega, zgolj sočutje te navdaja do mene! Vidiš, jočeš se in me zopet objemaš — zakaj me objemaš, povej! Zato, ker sam nisem mogel prenašati svojega bremena in sem ga prišel zvalit na tebe, češ: "Trpi še ti, da mi bo laže!" Ali moreš ljubiti takšnega podleža?"

"Ali ne trpiš tudi ti?" je zavpila Sonja.

Zopet mu je udarilo v dušo tisto čuvstvo; vlilo se je vanjo kakor val in jo omečilo.

"Sonja, moje srce je hudobno, zapomni si to, kajti s tem se da mnogokaj razložiti. Zato ker sem hudobnež, sem tudi prišel; so tudi takšni, ki ne bi prišli. Jaz pa sem bojazljivec in — podlež! A bodisi! To so druge stvari . . . Zdaj bi bilo treba govoriti, toda ne vem, kako naj začnem . . ."

Umolknil je in pomislil.

"Eh, ljudje smo različni!" je vzkliknil vnovič. "Nisva si enaka. Oh, zakaj sem prišel, zakaj! Tega si nikdar ne odpustim!"

"Ne, ne, dobro je, da si prišel!" je vzkliknila Sonja. "Bolje je tako, da sem tudi jaz! Mnogo bolje!"

Bolestno jo je pogledal.

"In kaj pravzaprav?" je izpregovoril, kakor da je našel pravo misel, "bilo je pač tako! Veš, hotel sem postati Napoleon, zato sem jo ubil . . . No, ali me zdaj razumeš?"

"Ne," je zašepetala Sonja naivno in plaho, "samo — govori, govori! Razumem te, sama pri sebi razumem vse!" ga je zaprosila.

On je pomolčal in premišljal dolgo časa.

"Gre za to: nekega dne sem si zadal vprašanje, kaj bi bilo, ako bi se na mojem mestu nahajal na primer Napoleon in ne bi imel za pričetek svoje kariere niti Toulona, niti Egipta, niti prehoda čez Mont Blanc, temveč namestu vseh teh lepih in znamenitih stvari samo takšno smešno staro registratorko, ki bi jo bilo vrhutega še treba ubiti, da ji vzame iz skrinje denar — za kariero, veš? — Torej, ali bi se odločil k temu koraku, ako ne bi imel drugega izhoda? Ali se ne bi prestrašil tega, da je takšno dejanje premalo znamenito in — preveč pregrešno? No, povem ti, s tem vprašanjem sem se mučil strašansko dolgo, tako da me je postalo strahovito sram ko sem prišel nazadnje nenadoma do zaključka, da se ne samo ne bi prestrašil, temveč bi mu niti ne prišlo na um, da to ni znamenito. On sploh ne bi uvidel, česa se mu je plašiti? In ako mu ne bi preostajala nobena druga pot, bi jo zadavil tako, da ji niti pisniti ne bi dal, brez vsakršnega premišljevanja! In tudi jaz sem pustil pomisleke — in sem jo zadavil . . . po zgledu tega velikana. Bilo je popolnoma tako! Ali se ti zdi smešno? Da, Sonja, najbolj smešno je morebiti to, da se je vršila stvar tako . . ."

Sonji se nikakor ni dozdevalo smešno.

"Raje mi govorite naravnost—brez primerov," je zaprosila še bolj plaho in komaj slišno.

Obrnil se je k nji, žalostno jo pogledal in prijel za roke.

"Zopet imaš prav, Sonja. To je sama neumnost, skoro zgolj besedičenje. Vidiš, ti veš, da moja mati nima skoro ničesar. Sestra se je slučajno mogla izobraziti in je obsojena na usodo vzgojiteljice. Jaz sem bil njuna edina nada. Šolal sem se, toda nisem se mogel vzdržati na vseučilišču in sem moral začasno izstopiti. Tudi ko bi se bila vlekla stvar na ta način, čez deset ali dvanajst let bi v ugodnem slučaju vseeno lahko postal kak učitelj ali uradnik s tisoč rublji letne plače . . ." Govoril je, kakor bi se bil naučil svojih besed na pamet. "Dotlej pa bi se mati izčrpala od skrbi in trpljenja in jaz bi je vkljub temu ne mogel pomiriti, sestra pa — s sestro bi se utegnilo zgoditi še kaj hujšega! . . . Kakšno veselje je to, ako mora človek vse življenje hoditi mimo vsega dobrega in se obračati v stran, pozabiti mater in mirno trpeti sestrino bedo? Čemu? Morda zato, da ju pokopljem in si navesim novih na vrat — ženo in otroke, ki bi jih pusti ob svoji smrti zopet brez grižljaja na svetu? . . . Tako sem se torej odločil, da se z denarjem, ki sem ga hotel vzeti starki, preživim na vseučilišču, ne da bi mučil mater, in si pomorem z njim pri svojih prvih korakih po dovršenih študijah — ter storim vse to široko in temeljito, tako da si ustvarim popolnoma novo kariero in nastopim novo in nezavisno pot . . . No — evo to je vse . . . Seveda je bilo zločinsko, da sem umoril starko — toda bodi dovolj!"

Z nekakšno obnemogiostjo se je privlekel do konca svoje pripovedi in povesil glavo.

"Ah, ne tako, ne tako!" je z bolestjo vzkliknila Sonja, "ali je to mogoče? . . . Ne, ne, to ni prav, ni prav!"

"Sama vidiš, da ni prav! . . . A povedal sem ti odkritosrčno vso resnico.

"Toda kakšna resnica je to! O Gospod!"

"Zgolj uš sem umoril, Sonja, nekoristno, gnusobno in škodljivo uš."

"Ali je človek uš?"

"Vem, da ni uš," je odgovoril on in jo čudno pogledal. "Sicer pa ne govorim resnice, Sonja, že davno ne govorim resnice . . . Prav imaš — to ni dobro! Vzroki so popolnoma drugačni. Že dolgo nisem govoril z nikomer, Sonja. — In zdaj me tako glava boli . . ."

Oči so mu žarele v mrzličnem ognju; videti je bilo, kakor bi se mu začenjalo blesti. Nemiren smehljaj mu je blodil po ustnicah. Strašna izmučenost se je že razodevala izza njegove navidezne razburjenosti. Sonja je čutila, kako hudo mu mora biti; tudi njej se je vrtelo v glavi. In tako čudno je govoril, dasi ga je razumela . . . "A kako, Bože mili, kako!" — In v obupu si je lomila roke.

"Ne, Sonja, to ni prav," je zopet izpregovoril Razkolnikov, kakor bi ga bil nepričakovan obrat njegovih misli presenetil in navdal z novimi močmi, "to ni prav! Toda misli si raje — tako bo v resnici bolje — da sem samoljuben, zavisten, hudoben, podel, maščevalen — in še k blaznosti nagnjen povrhu. Bodi vse obenem!

(Dalje prihodnjič.)

Claude Orval:

MRTVEC

Sedeč na robu ležišča in podpirajoč si brado z dlanmi, je Jules Larippe porogljivo opazoval odvetnika, ko je jemal šop papirjev iz usnjate torbice.

— Čemu bi se tolikanj trudili, mojster, mu je dejal posmehljivo. Vaši papirji in vaši zagovori me ne rešijo pred giljotino! — Govoriva o čem drugem, bolj veselem!

Mladi odvetnik je onemel od začudenja; njegov pogled je za trenutek obvisel na čudnem klijentu.

— Nu, prijatelj, nikarite, je zamrmral v zadregi. Poskusiti bi bilo . . .

— Da, poskusiti bi bilo vendarle treba, ga je oni mirno presekal. A zame nima ta zadeva nikakega mika več, ker vem že naprej, kakšen bo konec. Nekega lepega jutra bom korakal proti rdečemu stroju in karkoli ukrenete, tega neprijetnega razpleta ne izpremenite v ničemer. Povem vam pa, mojster, da vas v nobenem pogledu ne bom krivil smrtne obsodbe, ki ji zanesljivo ne utečem! . . .

— Povem vam, da vas rešim. Vaša zadeva sicer res ni izmed najlažjih, a brezupna še daleč ni. Najprvo je treba prijeti vašega poglavarja, ki je glavni krivec; saj ste mi zmerom zatrjevali, da je ta skrivnostna oseba povzročitelj obeh umorov, katerih vas dolže.

Jules Larippe je skomignil z rameni in iztegnil roko:

— Dajte mi cigareto . . . Tobak najtežje pogrešam . . . Nu, saj ni več daleč dan, ko mi ga ne bodo mogli več odreči; takrat bom tudi imel pravico do čaše boljšega! . . .

Pihnil je dim v strop, vstal, napravil nekaj korakov po tesni celici in obstal pred odvetnikom.

— Vaš up vam moram vzeti, mojster, je dejal počasi. Res, če bi na Robertyja pritisnili, bi nemara priznal zločin in rešen bi bil jaz in moja dva pajdaša, ki sta pod ključem; ali mojster — njega ne dobe! . . .

— Kako veste? . . .

— Tega sem gotov, vam rečem; tam, kjer je zdaj, ga ne odkrijejo.

— Tedaj poznate njegovo skrivališče? je vzkliknil odvetnik in vstal.

— Da.

— A zakaj potem ne govorite? . . . Kje je? . . .

— V blaznici! . . . Noben policist ga ne bo tam iskal . . .

— A če bi vi izpovedali? . . .

— Če bi jaz izpovedal?

Jules Larippe se je spet spustil na ležišče, trenutek pomislil, potlej pa je skomignil z rameni:

— Ne bi nič pomagalo! Kaj hočete dobiti iz norca, ki rjove in se peni in ki ga ni moči brez nevarnosti poklicati iz celice? Vse zaman, vam rečem. Pustimo ga, naj tam pogine!

— Norec! je počasi ponovil zagovornik. Kaj mu je? Menda se vendar ne kesa zaradi zločinov?

Jules Larippe je izpljunil konec cigarete in se hrupno zagrohotal.

— Kesanje, ha, ha! Nu, povedati vam hočem istorijo, saj vas pri vašem zagovoru ne bo motila. Znano vam bo, da bi nas bili pri našem zadnjem podvigu skoro dobili. Stal sem zraven Robertyja, ki je bil ravno s strahovitim udarcem z nožem podri žrtev na tla, ko smo zaslišali žvižg. Skočili smo skozi okno in zbežali; za petami nam je bilo kakih deset policajev in neprestano so iz njihovih revolverjev sekali rdeči bliski v noč. Eden od nas je dobil kroglo v hrbet in se zgrudil na tla. Pobrali smo ga, ne iz usmiljenja, ampak zato, ker bi nam njegovo morebitno brbljanje utegnilo postati nevarno, in z velikim trudom dospeli do avtomobila, ki nas je čakal. Imeli smo srečo in ušli poslednji toči krogel; uro nato smo bili na varnem v mali predmestni koči, kjer so nas pozneje zajeli.

"Komaj smo bili zaprli vrata za seboj, ko nam je ranjenec izdihnil; položili smo ga v kot. In začela se je delitev plena. Roberty je razdelil denar in dragulje; levji delež je seveda obdržal zase. Jaz sem bil zaradi tega posebno užaljen in sem odločno protestiral; a še preden sem se prav zavedel, mi je Roberty pripeljal strahovit udarec, ki me je podrl na tla. Ta odločilni argument je na mah presekal sleherni ugovor; ne da bi zinil besedico, sem vstal, z rokami oprezno tipaje razbito čeljust.

"Roberty mi je vrgel izzivalen pogled in spravil kup bankovcev, ki je ležal pred njim, v žep. Tisti trenutek se je začul iz kota sobe glas.

"Roberty, na moj delež si pozabil!"

"Zdrznili smo se in ledeno nas je izpreletelo. Naši pogledi so se plašno uprli v kot, kjer je ležal mrtvec. Roberty je oklevaje stopil proti njemu in dolgo opazoval njegov voščeni obraz. Potlej se je vrnil k nam in skomignil z rameni. Hotel se je zasmejati, a grohot mu je zvenel krivo.

"Ali sem neumen! . . ." je zamrmral. "Mislil sem že . . ."

"Roberty, svoj delež hočem, si razumel? . . ."

"To pot nam je bilo preveč. Zatulili smo od groze, se stisnili k steni in šklepetaje z zobmi čakali, prikovani k tlom, kaj se bo zgodilo. Roberty je bil bled ko smrt; že se je obrnil, da bi pobegnil, a se je z nadčloveškim naporom obvladal. Z nenadno kretnjo je pograbil steklenico ruma, jo dvignil do ust in nagnil za krepak požirek. Nato si je z roko obrisal mokra usta in hripavo vriknil:

"Nihče ne bo govoril, da me je bilo strah mrtvaka . . . Da vidimo! . . .

"Pograbil je za krepelec in se vlekoč ga po tleh, nameril proti mrtvecu.

"Roberty," se je spet začul strašni glas, "ali mi prinašaš moj delež?"

"Razbojnik je zarjul, da nam je šlo skozi mozeg, in se blazen od groze vrgel na truplo. Krepelce je zažvižgalo, padlo in zdrobilo mrtvecu glavo. In potem je začel besno udarjati po njem. Kri je brizgala iz ran in škropila stene, a še vedno, neprestano je iz strašno razmrcvarjenega trupla vstajal grozni glas:

" 'Svoj delež, Roberty, svoj delež hočem! . . .' "

"Roberty ni bil več podoben človeku. Bil je stekla zver, ki se zvija in krivi od blaznega strahu . . .

"Evo, taka je ta istorija," je z grohotom sklenil Jules Larippe.

Mladi zagovornik si je otrl znojno čelo.

— To je strašno . . . strašno! . . . je zamrmral. A ta glas, ta glas . . . Halucinacija?

Zdajci pa ga je vrglo pokoncu, da se je stolica skoro prevrnila, in nekaj ledenega ga je stisnilo okoli srca: iz temnega kota celice je prihajal glas:

— Roberty, moj delež! . . .

Jules Larippe je bruhnil v smeh. Prijel je odvetnika za laket in ga rahlo spet posadil na stolico.

— Ne bojte se! mu je rekel. Pozabil sem vam povedati, da mi je usoda naklonila dar govorjenja s trebuhom. Na Robertyja sem že dolgo imel piko; takrat sem se spomnil računa, ki sem ga imel ž njim — to vas ne bi zanimalo — a udarec s pestjo mi je zatemnil ves razum. Poslužil sem se tedaj mrtveca; danes bi rajši imel, da moja osveta ne bi bila tako strašna, ker sem sam njena žrtev. Če Roberty ne bi bil zblaznel, bi ga bili pozneje prijeli obenem z nami in moj vrat bi bil varen pred giljotino . . .

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

RAD BI IZVEDEL,

kje se nahaja John Panjan, pred par leti se je nahajal v Irwin, Pa., a pozneje ne vem, kje je. Rojaki, kdor kaj ve o njem, prosim, naj mi sporoče na moj naslov: Ignac Uršič, 539 Highland Ave., Canonsburg, Pa.—(Adv.)

Otročji kašelj!

Bi se morale ustaviti predno postane nevaren. Ustaviti zlato ščegetanje s Severovim Balzamom proti kašlju, ljubljen pri otrocih in odraslih že 40 let. Prijazno, varno, uspešno. Lekarnar ga ima. 25c in 50 centov.

SEVERA'S COUGH BALSAM

Kako si izboljšati moč in krepkost.

Ljudem, katerim moč pojema ali imajo oslabele vitalne organe, kot posledica zlahega zdravja ali pa ostarelosti, je Nuga-Tone v velika pomoč, ker ono urejuje živce in prebavo, ojačuje tek do jedi, pomaga proti zapeki, vzdržuje ledvic in mehurja, glavobolu in omotici ter povrne zdrav, okrepčujoč spanec. Nuga-Tone se s čudovitim uspehom rabi že zadnjih 40 let in Mr. James Walters, Philadelphia, Pa., je dosegel isto, kar so drugi dosegli. Mr. Walters pravi: "Nuga-Tone je čudovit. Predno sem ga jemal, sem bil izmučen, toda sedaj spim dobro; moj želodec deluje redno in zjutraj, ko vstanem, se počutim izvrstno."

S tako dobrim zdravilom pri roki je nepotrebno, da bi ljudje še nadalje trpeli. Poskusite Nuga-Tone le za par dni, in opeseli boste čudoviti uspeh. Prodaja se v trgovinah z zdravili, ali ga naroče za vas od izdelovalca z zdravili. (Adv.)

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Don't Worry About Moths —mothproof cloth itself

Larvex actually mothproofs clothes, rugs, furniture, so that moth-worms won't even begin to eat them. New and sure way to prevent moth damage.

LARVEX

SPRAYING LARVEX. mothproofs fabrics not washable

RINSING LARVEX mothproofs all washable woolens

10 Piece Cosmetic Set $1.97

This is a Famous Vivani Set and includes Face Powder, $1.00, Rouge, 75c, Tissue Cream $1.00, Depilatory, $1.00, Facial Astringent, $1.75, Bath Salt, $1.00, Toilet Water, $1.25, Perfume, $2.75, Brilliantine, 75c, Skin Whitener, 75c. Total Value, $12.00. Special price, $1.97 for all ten pieces to introduce the line.

Send no money but clip coupon.

Name .....

Address .....

Send sets parcel post C. O. D.

Your money promptly refunded if not satisfied.

Bea Van 580-5th Avenue, New York

Feen-a-mint The Laxative You Chew Like Gum

No Taste But the Mint

At Druggists—15c, 25c

FLIT

KILLS FLIES MOSQUITOES Quicker

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prod Književna matica S. N. P. J.

"THAT LITTLE GAME" — Tough Luck

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA